

17—22 april

Debatter m. m.

	Sid.
Tisdagen den 21 april	
Svar på interpellation av herr Jonasson ang. oljebolagens prispolitik, m. m.	6
Interpellation av herr Osvald ang. åtgärder för att hindra översvämningar i Mälardalen	9
Onsdagen den 22 april	
Åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.	12
Obligatorisk tilläggsjukpenningförsäkring för företagare	29
Om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar	30
Fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.	35
Forsatt tillståndstvång för byggnadsarbete	46
Interpellation av herr Birke ang. förskingringen i Belgien från de svenska malmbolagen	49

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 22 april	
Jordbruksutskottets utlåtande nr 24, ang. reglering av sockernärningen i riket	11
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 16, om ändring i kommunalavallagen, i vad gäller utseende av suppleant för landstingsman	11
Statsutskottets utlåtande nr 56, ang. anslag till utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm m. m.	11
— nr 57, ang. anslag till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m.	12

	Sid.
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 14, ang. differentierad vård av de svårartade ungdomsbrottslingarna	28
Statsutskottets utlåtande nr 58, ang. vissa anslag till universitetssjukhusen m. m.	28
Bevillningsutskottets betänkande nr 30, ang. ändring i uppbördsförordningen	28
Bankoutskottets utlåtande nr 19, om en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter	28
— nr 20, om viss ändring av riksbankens sedeltyper	28
Andra lagutskottets utlåtande nr 17, om obligatorisk tilläggsjukpenningförsäkring för företagare	29
— nr 18, om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar	30
— nr 19, ang. vissa av Internationella arbetsorganisationens konferens år 1958 fattade beslut	35
Tredje lagutskottets utlåtande nr 15, ang. ändrad lydelse av 4 § lagen om hyresreglering m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m.	35
Tredje lagutskottets utlåtande nr 16, ang. särskilda bestämmelser om makars gemensamma bostad	46
— nr 17, ang. fortsatt giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete	46
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 19, om befrielse från dansundervisning i skolorna	49
— memorial nr 20, om dubbla åldersgränser för barns bevistande av offentlig filmföreställning, m. m.	49

Fredagen den 17 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 10 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen för deltagande i sammanträde med Europarådets rådgivande församling i Strasbourg beviljades herr *Elmgren* för tiden den 20—den 28 och herr *Andersson, Torsten*, för tiden den 21—den 29 i denna månad.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 155, i anledning av väckta motioner angående anslag till bidrag till plantskolekontroll; och

nr 156, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående statens stöd åt hästaveln, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 15 och 52 §§ militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472); samt

nr 158, i anledning av väckta motioner om tillämpning av vissa bestämmelser i domsagostadgan å tjänstgöring som notarie vid rådhusrätt.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 159, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva viss utvidgning av gällande rätt till varvsindustrirestitution; och

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 146, med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1939 (nr 314) om villkorlig dom.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av väckta motioner om ändring i kommunala vallagen, i vad gäller utseende av suppleant för landstingsman;

statsutskottets utlåtanden:

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1959/60 till utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm m. m.;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1959/60 till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m.;

bevillningsutskottets betänkande nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);

bankoutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av väckt motion om utgivande av en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter; samt

nr 20, i anledning av väckt motion angående viss ändring av riksbankens sedeltyper;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av väckta motioner om obligatorisk tilläggssjukpenningförsäkring för företagare;

nr 18, i anledning av väckta motioner om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar; samt

nr 19, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens konferens år 1958 vid dess fyrtioförsta sammanträde (sjunde sjöfartskonferensen) fattade beslut, dels ock i ämnet väckt motion;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 16, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om makars

gemensamma bostad, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

nr 17, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, dels ock i ämnet väckta motioner; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 14, i anledning av väckta motioner angående differentierad vård av de svårartade ungdomsbrottslingarna;

nr 19, i anledning av väckt motion om befrielse från dansundervisning i skolorna; samt

nr 20, i anledning av väckt motion om dubbla åldersgränser för barns beivrande av offentlig filmföreställning, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.05.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Måndagen den 20 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321);

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring;

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m., i vad propositionen hänvisats till lagutskott; och

nr 167, i anledning av väckta motioner om föreskrifter rörande fordon, som i mörker uppställts på väg utom tätbebyggt område.

Föredrogos och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 16, statsutskottets utlåtanden nr 56—58, bevillningsutskottets betänkande nr 30, bankoutskottets utlåtanden nr 19 och 20, andra lagutskottets utlåtanden nr 17—19, tredje lagutskottets utlåtanden nr 15—17 ävensom allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 14 och 19 samt memorial nr 20.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.02.

In fidem

Fritz af Petersens

Tisdagen den 21 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr Möller för tiden den 20—den 28 i denna månad för deltagande i vårsessionen med Europarådets rådgivande församling i Strasbourg.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1959/60 under fjärde huvudtiteln, avseende anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 162, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1959/60 till allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i visst fall i anledning av yrkesskada; och

nr 164, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

Ang. oljebolagens prispolitik, m. m.

Herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet LANGE, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Jonassons interpellation angående oljebolagens prispolitik, m. m., erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Jonasson har i en

interpellation ställt vissa frågor till mig rörande oljebolagens prispolitik gentemot återförsäljare.

Med anledning härav vill jag först nämna något om hur handeln med flytande bränslen är organiserad. Partihandeln omhänderhas av ett tiotal företag, varav sex tillhör internationella koncerner. En icke obetydlig del av handeln faller på Sveriges oljekonsumenters riksförbund och två svenska raffinaderier. Bensin och andra drivmedel levereras av grossistföretagen till ett stort antal pumpanläggningar, varifrån detaljhandeln sker. Flertalet av dessa försäljningsställen drivs av särskilda återförsäljare, som i de flesta fall antingen själva äger bensinstationerna eller hyr dem av ett oljebolag. Rättsförhållandet mellan oljebolag och återförsäljare regleras genom avtal, som beträffande de förhyrda stationerna vanligen ingås för ett år i taget. Avtalen brukar innehålla, bland annat, prisklausuler och bestämmelser om vilka produkter, som skall saluföras av återförsäljaren, samt om bensinstationernas öppethållande och den anställda personalens löneförhållanden. Återförsäljarmarginalen för bensin lär för närvarande i regel utgöra 6 1/2 öre per liter. I de fall återförsäljaren hyr pumpanläggningen av oljebolag, behåller bolaget i allmänhet 1 1/2 öre av marginalen som hyra.

All handel med drivmedel går icke över detaljhandelsföretagen. En del större förbrukare, t. ex. statens järnvägar, bussföretag och åkerier, har egna pumpanläggningar och köper drivmedlen direkt från grossistföretagen. Årsförbrukningen hos dessa stora förbrukare överstiger i många fall väsentligt årsomsättningen även vid större bensinstationer. På grund härav erhåller dessa stora förbrukare rabatter, som kan vara betydligt större än återförsäljarnas marginaler. Det av interpellanten omnämnda

statliga företaget, Göteborg—Dalarna—Gävle Biltrafik Aktiebolag, är just en sådan stor förbrukare. Detta företag inköpte i fjol närmare 20 miljoner liter drivmedel. Som jämförelse kan jag nämna, att den genomsnittliga omsättningen av bensin per detaljförsäljningsställe ligger vid omkring 160 000 liter per år.

Men vad jag nu sagt har jag velat besvara herr Jonassons fråga rörande de varierande prismarginalerna till olika återförsäljare. Jag vill blott tillägga, att biltrafikaktiebolaget G-D-G vid återförsäljning till allmänheten enligt vad jag erfarit icke lämnar några generella rabatter utan tillämpar gängse priser. Däremot har bolaget de senaste åren liksom andra återförsäljare givit rabatter till medlemmar i vissa sammanslutningar. Vidare har bolaget — också i likhet med andra företag i motsvarande fall — vid försäljning från en självbetjäningensanläggning i Karlstad tillämpat ett 2 öre lägre bensinpris per liter.

Beträffande herr Jonassons andra fråga — huruvida jag anser, att bensinstationsinnehavarna genom kontrakten med oljebolagen bundits så hårt i sin handlingsfrihet, att grundprincipen för vår näringsfrihetslagstiftning eftersatts — kan jag endast svara, att pris- och kartellnämnden avser att undersöka om ifrågavarande avtal är av beskaffenhet att böra införas i kartellregistret. Det ankommer sedan på ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor att på grundval av nämndens undersökning pröva, om sådan skadlig konkurrensbegränsning föreligger, som avses i lagen om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet. Om så skulle finnas vara fallet, kan han påkalla förhandling inför näringsfrihetsrådet för att söka undanröja de skadliga verkningarna.

Vad slutligen gäller den tredje frågan — huruvida jag anser att konkurrensen är tillräckligt stark mellan oljebolagen för att garantera skäliga priser för konsumenterna och samtidigt skäliga återförsäljarmarginaler — vill jag först erinra om den omfattande rabattgivning som förekommer vid leverans av eld-

ningsolja till fastighetsägare. Genomsnittsrabatterna på olika oljekvaliteter är enligt pris- och kartellnämndens undersökning dubbelt så stora innevarande bränsleår som under förra bränsleåret. De upprepade generella prissänkningar som genomförts under denna och föregående månad tyder också på skärpt konkurrens. Även beträffande drivmedlen har konkurrensen lett till viss rabattgivning, nämligen till mindre förbrukare tillhörande vissa sammanslutningar. Enligt vad jag erfarit har detta rabattsystem från och med årsskiftet ersatts med generella återbäringsregler. Jag vill tillägga att jag allmänt sett finner det angeläget att pris- och kartellnämnden fortlöpande med uppmärksamhet följer prisbildningen på oljeområdet.

Jag är överens med interpellanten om att de problem, som kan föreligga beträffande detaljhandeln med drivmedel, i första hand bör lösas genom överenskommelse mellan oljebolagen och återförsäljarna. I prismarginalfrågan lär förhandlingar nyligen ha förts mellan oljebolagen och Sveriges bensinhandlares riksförbund, varvid parterna enats om att låta göra en opartisk utredning om vinst- och kostnadsförhållandena inom bensindetaljhandeln.

Till sist vill jag nämna, att antalet återförsäljningsställen av motorbränslen icke ökat sedan åren före kriget utar tvärtom minskat. Således uppgick detta antal 1938 till omkring 12 500 medan det 1957 knappt översteg 11 000. Samtidigt har den genomsnittliga bensinförsäljningen per försäljningsställe stigit från omkring 49 000 liter 1938 till omkring 160 000 liter 1957.

Med det anförda anser jag mig ha besvarat herr Jonassons interpellation.

Herr JONASSON (cp):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få uttala mitt tack för svaret på min interpellation. Med hänsyn till den stora betydelse petroleumprodukterna har för svenskt näringsliv och för vår försörjning är det naturligt att allmänheten

Ang. oljebolagens prispolitik, m. m.

följer prisutvecklingen och handeln på detta område.

Beträffande eldningsoljorna har enligt en undersökning, utförd 1958 av statens pris- och kartellnämnd, rabatterna varierat mellan 3 och 53 kronor per kubikmeter olja. Efter detta konstaterande har en betydande prissänkning skett på dessa varor. Denna utveckling är givetvis att hälsa med tillfredsställelse.

När det gäller handeln med bensin och andra drivmedel förefaller det som om samma förhållanden skulle råda beträffande rabatterna. Jag har tagit upp denna fråga för att fästa herr statsrådets uppmärksamhet dels på de olika rabatter som tillämpas, dels — och framför allt — på den prisdiskriminering som här sker. Man fäster sig särskilt vid det faktum, att oljebolagens reguljära återförsäljare i dag har en marginal på 6,5 öre per liter försäld bensin, från vilket belopp avgår hyresersättning till respektive oljebolag för disponerandet av stationen med ca 1,5 öre per liter. Hyresersättningen lär enligt uppgift i vissa fall uppgå till ca 2,5 öre per liter. Samtidigt har klarlagts att vissa andra förbrukare erhåller en marginal av upp till 14 öre per liter. Det torde inte vara enbart av företagekonomiska skäl som rabatterna varierar, då även mindre förbrukare i vissa fall kan erhålla en hög rabatt. Vad exempelvis angår G-D-G:s inköp av 20 miljoner liter per år hör det uppmärksammas, att denna kvantitet fördelas på ett stort antal olika försäljningsställen i landet. Man såge naturligtvis hellre att en allmän prissänkning kom till stånd än att en dylik favorisering skall ske av vissa kundkategorier.

Vad beträffar min andra fråga, nämligen om återförsäljarnas bundenhet och inskränkningen av deras handlingsfrihet genom kontrakten med respektive oljebolag, vill jag uttala min stora tacksamhet över herr statsrådets svar. Av interpellationssvaret framgår tydligt, att denna fråga kommer att bli föremål för undersökning av statens pris- och kartellnämnd. Om rådande missförhållanden därigenom kommer att rättas till

och bensinstationsinnehavarna sålunda få sina berättigade anspråk på trygghet i sin yrkesutövning tillgodosedda, anser jag att syftemålet med min interpellation på den punkten uppnåtts.

Till sist vill jag endast påpeka att antalet försäljningsställen för bensin år 1957 torde ha uppgått till omkring 11 000. Det bör observeras, att den minskning som skett tydligen hänför sig till s. k. singelanläggningar, som knappast torde ha haft någon mer omfattande försäljning. Enligt uppgift i en nyligen publicerad utredning, kallad Oljan i svensk ekonomi, har antalet egentliga servicestationer ökat från ca 1 500 år 1938 till ca 3 200 år 1957. En rationalisering på detta område torde vara önskvärd.

Då jag är nöjd med svaret, skall jag inte längre upptaga tiden, utan ber att ännu en gång få framföra mitt tack till handelsministern för svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

På framställning av herr talmannen beslöts att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 14 skulle uppföras näst efter statsutskottets utlåtande nr 57.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 147, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.; och

nr 149, angående utformningen av det särskilda stödet åt det mindre jordbruket.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhets-

Interpellation ang. åtgärder för att hindra översvämningar i Mälardalen
område, jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fullmakt att i arbetslöshetskämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1956/57, m. m.;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1959/60 till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. jämte i ämnet väckt motion;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt förre tjänstemannen vid Shanghai Municipal Council A Th. Dahl;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anställningsformen för vissa assistenter vid lantbruks-, veterinär- och skogshögskolorna; samt

nr 66, i anledning av väckta motioner om enskildas aktieförvärv i statsägda bolag;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 32, i anledning av väckta motioner angående avdragsrätt vid beskattningen för studieunderstöd samt amortering av studieskuld;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 12 § 4 mom. och 86 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m. jämte i ämnet väckt motion; samt

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets utlåtande nr 21, i anledning av väckta motioner om utgivande av en riksdagens författningssamling;

första lagutskottets utlåtande nr 22, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om handel med preventivmedel, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

nr 21, i anledning av väckta motioner angående dispens för sjukkasse att utgiva ersättning för kostnad för sjukgymnastisk behandling; ävensom

jordbruksutskottets utlåtande nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringen i riket.

Interpellation ang. åtgärder för att hindra översvämningar i Mälardalen

Herr OSVALD (fp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Den tidiga och snabba snösmältningen i år har förorsakat svåra översvämningar i Mälardalen. Ca 3 000 hektar åkerjord har satts under vatten, vilket medfört svår skadegörelse och avsevärda förseningar i jordbruket. Även om översvämningarna inte varje år brukar få sådan omfattning som i år, är det enligt min mening nödvändigt att åtgärder såvitt möjligt vidtages i syfte att begränsa översvämningarna.

Valtnet från Mälaren avrinne till Saltsjön genom Norrström genom en kulvert vid Skanstull, genom slussen vid Hammarbyleden, genom Södertälje kanal och genom en s. k. utsläppsöppning i dammen vid sjön Maren i Södertälje

Interpellation ang. åtgärder för att hindra översvämningar i Mälardalen

över gamla kanalens mynning. Tappning genom dessa kanaler regleras genom utslag av Österbygdens vattendomstol den 13 januari 1941. Genom denna reglering förbättrades förhållandena avsevärt, men det synes nu återigen vara nödvändigt med en översyn av de beräkningar, som ligger till grund för bestämmelserna om Mälarens reglering. Även åtgärder av annan art kan möjligen komma i fråga. Bland annat torde frågan om sådana förstärkningsanordningar i vissa av de nuvarande avrinningskanalerna, att ett kraftigare utflöde kan ske vid översvämningstillfällen, böra övervägas.

Med hänvisning till det ovan anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få rikta följande fråga:

Är herr statsrådet med anledning av de nyligen inträffade svåra översvämningarna i Mälardalen i tillfälle att inför kammaren lämna en redogörelse för om regeringen har för avsikt att vidtaga några åtgärder i syfte att för framtiden såvitt möjligt förhindra svåra översvämningar i Mälardalen?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 466, av herr *Johansson, Ivar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 14 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

nr 467, av herr *Hagberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till sjöarbetstidslag, m. m.;

nr 468, av fru *Gärde Widemar m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 16 maj 1930 (nr 139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete; samt

nr 469, av herrar *Lundström* och *Edström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648).

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.20.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 22 april

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 168, i anledning av väckta motioner angående rättegångsbiträde åt enskilda i jorddelningsmål; och

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 104 § vattenlagen.

På framställning av herr talmannen beslöts att, sedan ledamoten av första kammaren herr Wolgast, som den 23 maj 1957 utsetts till suppleant för en ledamot i styrelsen för riksdagsbiblioteket från valet till dess nytt val under år 1961 försiggått, den 9 innevarande månad avlidit, val i herr Wolgasts ställe av en suppleant i styrelsen för riksdagsbiblioteket skulle företagas. Verkställigheten härav ankomme å de vid denna riksdag av kamrarna redan tillsatta valmän och suppleanter för utseende av riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte deras suppleanter.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 147, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.; och

nr 149, angående utformningen av det särskilda stödet åt det mindre jordbruket.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet motionen nr 466, av herr *Johansson, Ivar*.

Föredrogos och hänvisades till behandlingen av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 467, av herr *Hagberg m. fl.*,
nr 468, av fru *Gärde Widemar m. fl.*,
samt
nr 469, av herrar *Lundström* och *Edström*.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 8 och 59—66, bevillningsutskottets betänkanden nr 32, 36 och 43, bankoutskottets utlåtande nr 21, första lagutskottets utlåtande nr 22 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 14 och 21.

Föredrogos jordbruksutskottets utlåtande nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringsen i riket.

Beträffande detta utlåtande hade utskottet hemställt, att detsamma måtte företagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

På gjord proposition bifölls denna hemställan.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av väckta motioner om ändring i kommunala vallagen, i vad gäller utseende av suppleant för landstingsman, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1959/60 till utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1959/60 till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 88 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 6 mars 1959, framlagt förslag till utbyggnad av ungdomsvårdsskolorna samt föreslagit riksdagen att till ungdomsvårdsskolorna anvisa i propositionen närmare redovisade anslagsbelopp.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått

dels de likalydande motionerna I: 213, av herr *Hanson, Per-Olof, m. fl.*, och II: 270, av herr *Nelander m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 414, av fröken *Mattson m. fl.*, och II: 511, av fru *Wallerius-Gunne m. fl.*,

dels de likalydande motionerna I: 415, av fru *Nilsson*, samt II: 513, av fru *Löfqvist* och herr *Svensson* i Kungälv,

dels de likalydande motionerna I: 416, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, och II: 512, av fröken *Elmén m. fl.*

I motionerna I: 415 och II: 513 hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om särskild utredning rörande dels fosterlegornas storlek och dels fördelningen av kostnaderna mellan stat och kommun i fråga om fosterhem och ungdomsvårdsskolor.

I motionerna I: 416 och II: 512 hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, dels att en expertkommitté måtte tillsättas för att centralt och i samarbete med socialstyrelsen leda en hela landet omfattande generalinventering av för familjevård lämpade privata hem och dels en utredning i syfte att på staten överlåta kostnaderna för placering av vanartad ungdom i fosterhem.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

I. att motionerna I: 414 och II: 511 icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 213 och II: 270, i vad de avsåge medelsdisposition, icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 6 mars 1959 förordat;

IV. att riksdagen måtte godkänna under punkten införd avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60;

V. att riksdagen måtte för budgetåret 1959/60 under femte huvudtiteln anvisa

1) till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar ett förslagsanslag av 8 210 000 kronor;

2) till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader ett förslagsanslag av 4 619 000 kronor;

3) till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Engångsansskaffning av inventarier m. m. ett reservationsanslag av 190 000 kronor;

4) till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar ett reservationsanslag av 650 000 kronor;

5) till Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården ett reservationsanslag av 55 000 kronor;

6) till Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m. ett reservationsanslag av 100 kronor;

7) till Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m. ett reservationsanslag av 73 000 kronor;

VI. att riksdagen måtte under statens allmänna fastighetsfond anvisa

1) till Ytterligare medel till vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens sko-

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

lor tillhörande barna- och ungdomsvården å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 ett investeringsanslag av 790 000 kronor;

2) till Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården för budgetåret 1959/60 ett investeringsanslag av 3 600 000 kronor;

VII. att motionerna I: 213 och II: 270, i vad de avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om personalutbildningen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

VIII. att motionerna I: 415 och II: 513 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

IX. att motionerna I: 416 och II: 512, i vad de avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t om tillsättande av en expertkommitté, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

X. att motionerna I: 416 och II: 512, i vad de avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Sundelin*, *Axel Johannes Andersson*, *Edström* och *Malmborg*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under IX hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 416 och II: 512, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att en expertkommitté måtte tillsättas för att centralt och i samarbete med socialstyrelsen leda en hela landet omfattande inventering av för familjevård lämpade enskilda hem.

Herr **ANDERSSON, AXEL JOHANNES**, (fp):

Herr talman! Till detta utlåtande har fogats en reservation av herr *Sundelin* m. fl., i vilken yrkats att man skall tillsätta en expertkommitté, som skulle centralt och i samarbete med socialstyrelsen leda en hela landet omfattande inventering av för familjevård lämpade

enskilda hem. Alla är vi väl överens om att det skulle vara utomordentligt lyckligt, om man kunde få så många goda hem som möjligt, som tog hand om de ungdomar som behöver komma under vård och få hjälp. Det är naturligtvis också den billigaste lösning som man kan tänka sig ur samhällets synpunkt. Därtill kommer ju, att vi har alldeles för få vårdplatser för de ungdomar det här gäller. Det är därför som vi finner det så angeläget att göra allt vad som över huvud taget kan göras för att finna fler fosterhem. Det kan knappast ske — åtminstone om det skall ske med den snabbhet som är av nöden — på något annat sätt än att man försöker att stimulera lämpliga hem att ta emot dessa ungdomar.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Edström* (fp) och *Källqvist* (fp).

Fru **HAMRIN-THORELL** (fp):

Herr talman! Jag vill understryka de synpunkter, som herr *Andersson* nu redovisade med anledning av den motion, som vi har väckt i anslutning till den av Kungl. Maj:t framlagda propositionen om barna- och ungdomsvården.

Vår motion innehåller två förslag. Det första gäller en expertkommitté, som vi hoppas skall kunna hjälpa socialstyrelsen att få fram de fosterhem, vilka vi anser utgöra ett gott komplement till den anstaltsvård som vi också måste ha. Det andra förslaget gäller en utredning i syfte att staten skall övertaga kostnaderna för placering av vanartiga ungdomar i fosterhem.

Jag förmodar att man inte här behöver understryka fosterhemmens betydelse. De utgör ju ingen ny institution, utan de har länge varit ett komplement till anstaltsvården. Erfarenheterna har visat, att fosterhemmen är ett utmärkt komplement och en ersättning för anstaltsvården, därför att hemmiljön och en personlig påverkan på ungdomarna i fosterhemmen får så mycket större be-

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

tydelse än den påverkan som någonsin är möjlig att ge inom anstaltsvården. Denna hemmiljös fostrande inverkan har över huvud taget visat sig till gagn inte bara för vanartiga ungdomar, utan även för andra kategorier, som samhället måste ta hand om. Därför är vi ense om att det vore mycket lyckligt, om vi kunde få fram fler fosterhem. Frågan är bara hur man skall gå till väga.

Det råder ingen tvekan om att det gjorts en god insats och att mycken kraft lagts ned från myndigheternas sida för att få fram lämpliga människor och lämpliga hem för dessa ungdomar — det är ingen som vill påstå något annat. Socialstyrelsen har intensifierat denna verksamhet genom att från och med den 1 juli i fjol tillsätta en särskild tjänsteman, som uteslutande ägnar sig åt denna verksamhet — förut har denna verksamhet bedrivits av en annan tjänsteman vid sidan om andra uppgifter, men nu är den renodlad, om jag så får kalla det. Enligt vad jag nyligen inhämtat, arbetar den tjänsteman det här gäller på det sättet, att hon tar kontakt med länsstyrelsernas organ på detta område och över huvud taget försöker att knyta ett nät av kontakter över hela landet.

Ett led i denna verksamhet torde väl också ha varit ett nyligen taget initiativ från socialstyrelsen att ta kontakt med kvinnoorganisationerna. Detta initiativ avsåg kanske inte uteslutande denna verksamhet, men den konferens som hållits tog delvis sikte på att intressera kvinnoorganisationerna för att hjälpa till att skaffa fram fosterhem. Socialstyrelsen är alltså fullt inriktad på denna verksamhet, men jag tror, att arbetet skulle kunna intensifieras så att vi finge fler fosterhem, om vi hade tillgång till mer arbetskraft. Det är därför som vi tänkt oss att en expertkommitté skulle kunna hjälpa till på detta område och verka för en generalinventering över hela landet, vilken kanske skulle kunna få fram det ytterligare antal fosterhem som vi behöver.

Detta är det ena kravet vi har.

Det andra kravet är att dessa fosterhem och fosterföräldrar måste ha en rimlig ersättning för det arbete de lägger ned på dessa ungdomar. Denna fosterlega har enligt vår uppfattning varit orimligt låg. Den har visserligen stigit men är väl i medeltal inte mer än 150 kronor per månad plus barnbidraget, som fosterföräldrarna också får behålla. Om det finns förstående barnavårdsnämnder och förstående tjänstemän där, kan ersättningen stiga, och det har också betalats ut nästan det dubbla till lämpliga fosterföräldrar. Men denna högre ersättning utgår inte i regel, utan det blir en mycket lägre ersättning.

Nu sägs det, att man inte skall ta fosterbarn för att man skall tjäna på dem. Det är självfallet, men jag tror inte att ersättningen någonsin kommer upp till sådana belopp, att det blir fråga om någon större inkomst för dessa fosterföräldrar, och vi kan inte i våra dagar begära — så ideellt sinnade är inte människorna — att de skall ta hand om dessa ungdomar utan att få en rimlig ersättning för arbetet. Nu får de knappast betalt för mer än självkostnadspriset, och de får ingenting för det arbete som de lägger ned. Vi bör här komma ihåg, att det inte är fråga om lätthanterliga ungdomar — det är inte sådana som man kan sköta hur legert som helst, utan man måste lägga ned ett stort arbete för dem.

Om vi jämför den ersättning som fosterföräldrarna får med vad man måste betala på anstalterna, blir det en ren besparingsåtgärd med så många fosterhem som möjligt, även om avgiften höjes till det dubbla. Enligt beräkning kostar varje anstaltsplats 1 500 kronor i månaden. Det kan därför inte sägas att det blir en ökning av statsutgifterna, om staten övertar dessa bidrag och dessutom höjer ersättningarna till en rimlig nivå.

Jag har tyvärr inte kunnat penetrera uppgifterna grundligt, men jag har hört från vederhäftigt håll i Norge, att man där börjat en verksamhet som förefaller efterföljansvärd. Man har fått fatt på några mammor, som var intresserade av att ta hand om en sådan här ung människa, och om det sedan visade sig, att

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

dessa mödrar trivdes med arbetet, tog de en ungdom till och skötte på det sättet två stycken. Eliten av dessa mammor kunde sedan ta sig an ännu flera, dock inte över fem eller sex. Man bildade alltså små familjer, där ungdomarna levde i en sund och trevlig hemmiljö och hade god kontakt med fosterföräldrarna. Det blev så mycket av ett gott hem som man kan tänka sig att skapa på denna väg. Det förefaller mig vara en riktig utväg att försöka intressera mammor som har den medkänsla, den medmänsklighet och den värme som dessa ungdomar verkligen behöver. Jag upprepar dock ännu en gång, att även om dessa fosterföräldrar handlar av idealitet, är det anständigt att de får en rimlig ersättning inte bara för sina utlägg utan också för sitt arbete.

Detta är motivet till det andra kravet i vår motion. Dessa två krav har vi velat lägga riksdagen på hjärtat och därför, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till den reservation som är fogad till statsutskottets utlåtande nr 57.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Utskottet är fullständigt enigt när det gäller upprustningen av ungdomsvårdsskolorna. Det har bara på en enda punkt framkommit en reservation. Det kan vara skäl att erinra om att de föreslagna åtgärderna kommer att ge 215 permanenta platser utöver de 750 som fanns tillgängliga den 1 mars. Det är en avsevärd upprustning som sker, och detta är glädjande efter allt vad som sagts om bristfälligheterna hos ungdomsvårdsskolorna.

I samband med propositionen har väckts en rad motioner. En del av dessa har utskottet ansett borde komma fram först när den nya barnavårdslagen har beslutats. Ett förslag till ny barnavårdslag är signalerat att komma fram under detta år, och man kan alltså snart vänta en proposition. Först när man kommit fram till vad statens och kommunernas åligganden och skyldigheter blir, är det lämpligt att ta ställning till statsbidraget. På denna punkt har inga delade meningar rått i utskottet.

Det är först när det gäller en liten detalj som fem reservanter har uppträtt. De har velat att man skall tillsätta en expertkommitté för att centralt och i samarbete med socialstyrelsen leda en hela landet omfattande inventering av för familjevård lämpade enskilda hem. Majoritetet i utskottet har avvisat detta yrkande. Vi har resonerat så: när riksdagen häromåret beslöt ge socialstyrelsen möjligheter att tillsätta en man, som särskilt skulle handlägga denna fråga om anskaffande av fosterhem — denne man har nu arbetat bara några månader, och socialstyrelsen är själv mycket angelägen om att skaffa fram fosterhem — bör socialstyrelsen också få fullgöra det arbete den har begynt i samarbete med barnavårdsnämnderna.

En expertkommitté, vad är det? Man vet egentligen inte vad den skulle kunna åstadkomma. En hela landet omfattande inventering kan åstadkommas av socialstyrelsen med barnavårdsnämndernas hjälp.

Med den motiveringen har vi avvisat förslaget, och i varje fall på det sista sammanträdet i tredje avdelningen, då tyvärr en ledamot var frånvarande, var vi överens om att detta var det enda rimliga.

Jag tror för min del att man inte skulle vinna så mycket med en expertkommitté. Man når fullkomligt samma mål om man fortsätter på den linje man är inne på. Det har redan sagts, att den tjänsteman inom socialstyrelsen som handlägger dessa ting har tagit kontakt med kvinnoorganisationer och andra grupper i samhället för att söka få fram fosterhem. Denne tjänsteman bör få fortsätta sitt arbete på det sättet. Det är angeläget att någonting sker, och det sker verkligen någonting för närvarande. Jag tror inte det i detta fall ger så mycket att komma med nya kommittéer och utredningar.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Fru GÄRDE WIDEMAR (fp):

Herr talman! Jag kan inte på något sätt känna mig övertygad om de skäl,

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

som herr Andersson anfört för avslag på motionen. Å ena sidan framhåller han att det är angeläget att någonting görs, men å andra sidan vill han inte gå in på de nya linjer, som anvisats i motionen för att lösa denna fråga.

Det måste innebära en kolossal övertro på socialstyrelsens tjänstemän, om man tror att en enda man skall kunna lösa detta problem. Herr Andersson säger att socialstyrelsen har tillsatt en man för att lösa problemet att få fram nya fosterhem och att denne har tagit kontakt med olika organisationer. Vi anser att detta är ett så stort problem, att alla goda krafter behöver samverka och att man inte längre kan låta det bero på socialstyrelsens tjänsteman att få fram fosterhem. Det finns ett stort behov av sådana hem för dessa vanartiga barn. Platserna på ungdomsvårdsskolorna räcker inte, och man anser allmänt att det är bättre att få ut de godartade ungdomarna i fosterhem, men det finns inte tillräckligt antal hem. Måste man då inte göra någonting för att försöka mobilisera de hem, som eventuellt kan komma i fråga?

Vi tror att vi endast kan få fram dessa hem genom en grundlig inventering, som sker centralt och under en expertkommittés överinseende. Denna skulle även i fortsättningen kunna tjänstgöra såsom en kontrollerande myndighet, och med den skulle också de övriga myndigheter, som sedan skulle komma i fråga, kunna ta kontakt då det gäller det vårdklientel som hänvisas till fosterhemmen.

Jag kan nämna att vi har nästan samma fråga uppe till behandling i första lagutskottet, där vi sysslar med vissa problem beträffande ungdomsbrottsligheten. Det har rätt en rörande enighet om att det behövs fosterhem. Man tror inte längre på ungdomsvårdsskolorna som den enda uppfostringsmöjligheten för det vanartiga klientelet. Det är alltför stor återfallsprocent. Det måste göras någonting nytt, någonting helt annat vid sidan av den vård som ges på ungdomsvårdsskolorna.

Som jag redan nämnde i remissdebatten i denna kammare anser jag att det här problemet är så stort att det är en

hela folkets angelägenhet. Man måste mobilisera de personer och de hem som tidigare stått likgiltiga inför det här vårdklientelet, som de tyckt vara anstaltternas och myndigheternas sak att klara. Man måste få dem engagerade i den direkta vården av dessa ungdomar, och det tror jag inte man kan få, om det inte tillsättes en särskild utredning eller expertkommitté eller i varje fall något annat organ än som för närvarande finns. Det går för långsamt om socialstyrelsens tjänstemän ensamma skall handlägga dessa ärenden.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Det råder inga delade meningar om värdet av fosterhem. Det är bara denna expertkommitté vi inte är riktigt överens om.

Härom året ansågs, att det skulle vara värdefullt med en särskild tjänsteman, som fick handlägga dessa ärenden på socialstyrelsen. En sådan har vi fått, men nu är man inte nöjd med det, nu skall det vara en expertkommitté.

Vad kan en expertkommitté göra utöver vad som redan görs? Eller misstror motionärerna och reservanterna socialstyrelsen så mycket, att de inte tror att socialstyrelsen kan klara denna uppgift utan en särskild övervakningskommitté? Det verkar nästan så.

Fru **HAMRIN-THORELL** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Här är det inte fråga om att misstro socialstyrelsen. Jag tror att socialstyrelsen själv skulle vara mycket tacksam att få den hjälp en sådan kommitté skulle utgöra. Den skall inte vara någon kontrollerande, inspekterande och övervakande kommitté, utan den skall vara till för att kunna få kontakter över hela landet. De kontakter jag har haft med socialstyrelsen i dag på morgonen tyder på att socialstyrelsen tycker det skulle vara alldeles utmärkt att få litet

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

mer hjälp än bara denna enda tjänsteman — hon må vara aldrig så duktig, vilket jag inte ett ögonblick betvivlar, men hon lär ändå inte räcka till.

Vad kvinnoorganisationerna beträffar tror jag faktiskt inte att den enklaste vägen går genom dem. De har så mycket på sitt program, att det knappast finns några möjligheter att tränga in en sådan här stor uppgift, även om de är aldrig så positivt inställda. Initiativet är lovvärt, men jag är rädd för att det inte kommer att leda till något större resultat.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Man får tydligen olika underhandsuppgifter från socialstyrelsen. Nyss hörde vi att styrelsen skulle vara tacksam att få denna expertkommitté. Jag har nyligen hört att den bett Gud bevara sig för den.

Herr **BERGH, RAGNAR**, (h):

Herr talman! Jag är en smula förvånad över att kinderna blir så heta, i varje fall på spinnsidan. Jag tillhör också dem som är förvånade över att den här reservationen över huvud taget har kommit till.

Jag har ett intryck av att argumentationen här förstorar motsättningarna eller ger intryck av motsättningar som egentligen inte finns. Vi är ju inom utskottsmajoriteten överens med reservanterna om det fördelaktiga och angelägna av att försöka få fram lämpliga fosterhem. Meningsmotsättningarna rör alltså hur det lämpligen skall gå till vid denna inventering. Nu vill reservanterna att det skall tillsättas en utredning, som får till uppgift att åstadkomma en sådan inventering över hela landet.

Låt oss tänka oss hur det praktiskt måste gå till. Det kan inte gå till på det viset, att denna kommittés ledamöter reser omkring i hela landet och själva söker upp dessa fosterhem. Det måste gå till på det sättet, att den får ta kontakt med socialstyrelsen, med konsulenterna ute i länen och med barnavårdsnämnder-

na ute i kommunerna, som bättre än andra känner till vilka hem som kan vara lämpliga som fosterhem. Efter min enkla mening vore det en besynnerlig omväg att tillsätta en kommitté, som skall ha sammanträden i Stockholm eller resa omkring i landet och ha dessa många kontakter ute i kommunerna. Detta kan ordnas mera praktiskt. Man bör lägga arbetsuppgifterna så nära källan som möjligt. De lokala organen måste ha de största förutsättningarna att lösa problemet.

Till socialstyrelsens mångahanda uppgifter hör ju att även ägna sig åt detta område. När den nu har dessa konsulenter och de lokala organen, måste det väl ändå anses, att den väg som utskottsmajoriteten har valt för att åstadkomma denna inventering är den lämpligaste. Jag kommer alltså att biträda utskottets hemställan.

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s):

Herr talman! Det är ju närmast barnavårdsnämnderna som bär ansvaret för anskaffningen av fosterhem, och jag tror mig kunna säga att en hel del barnavårdsnämnder utråder ett mycket gott arbete på den punkten. De har ju inte bara att anskaffa hem, utan också att se till att de fosterhem som kan ställas till förfogande är goda hem. Barnavårdsnämnden är alltså även inspektionsmyndighet. Såsom herr Bergh sade måste väl också den som anskaffar fosterhem stå dem så nära som möjligt, så att han dels kan få det fosterhem som behövs i det aktuella fallet och dels kan vara fosterhemmet till stöd om någonting händer. Utöver barnavårdsnämnderna finns det andra organ, som också sysslar med anskaffning av fosterhem. Jag kan erinra om Allmänna barnhusets barnavårdsombud, som på sitt sätt sorterar under landstingen och som i länen gör en mycket stor insats för att anskaffa fosterhem och följa dessa. Som regel har de också ett register över hem som till äventyrs kan vara lediga och stå till förfogande.

Vidare finns det vid länsstyrelserna barnavårdsassistenter, som också sysslar

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

med dessa arbetsuppgifter. Dessutom har nu centralt till socialstyrelsen knutits en tjänsteman, som är placerad på skolbyrån och som får uppgifter om lämpliga fosterhem genom de förgrenade kontakter som finns. Jag kan meddela att det har inträffat och alltjämt inträffar, att denne tjänsteman så att säga kan överföra fosterbarn från ett län till ett annat, när någon barnavårdsnämnd tar kontakt med honom. Det finns alltså redan en organisation, som efter vad jag tror är till fyllest för detta syfte.

Jag har mycket svårt att förstå, hur ett system enligt reservanternas tankegångar skulle kunna fungera i framtiden, ty när man anskaffar fosterhem, måste man ju ha aktuella uppgifter. Om man skall ha ett register, måste detta alltså ständigt hållas aktuellt. Om man i dag får besked om ett fosterhem, kanske detta hem nästa dag inte står till förfogande. Man skulle alltså behöva en väldig central organisation för att sköta ett sådant register, och det skulle inte medföra några förbättringar i förhållande till vad som finns i dag. Jag tror att man bör lita på dem som i dag arbetar med dessa problem.

Vad man däremot kan göra är att försöka stimulera de enskilda hemmen för denna verksamhet, så att barnavårdsnämnderna och barnavårdsombuden lättare kan nå dem. Ett initiativ härtill har redan tagits av socialstyrelsen genom kontakten med kvinnoorganisationerna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Fru GÄRDE WIDEMAR (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart att registret över dessa hem måste hållas aktuellt. Vi hade för vår del tänkt oss, att detta register inte bara skulle innehålla uppgift på familjer, som i den aktuella situationen hade något barn inackorderat hos sig, utan också sådana som — i fråga om det vanartiga klientelet — hela tiden står till barnavårdsnämndernas eller socialstyrelsens disposition. Jag förstår inte hur herr Pettersson kan tänka

sig någon familjevård alls utan ett dylikt register. Alla är vi ju dock överens om att familjevården är av stort värde, att den är någonting som vi inte kan komma ifrån. Hur skall denna vara organiserad, om det inte finns något register där hemmen finns införda?

Herr PETTERSSON, GEORG, (s) kort genmäle:

Herr talman! Hur skall då detta register fungera för att kunna vara aktuellt? Skall de fosterhem, som man till äventyrs har skaffat sig uppgifter om, varje dag eller varje vecka anmäla om situationen fortfarande är sådan att de kan stå till förfogande? Det blir en väldig apparat, såvitt jag kan förstå, om detta skall kunna fungera.

Jag kan nämna att jag har vissa erfarenheter från en liknande verksamhet, nämligen anskaffande av övervakare och tillsynsmän. Jag gjorde så, att jag skaffade mig ett register och använde det till en början. Det visade sig emellertid att registret inte var användbart så länge, ty det var inte möjligt att följa upp det. Man får i stället lov att i det aktuella fallet försöka skaffa fram uppgift på lämplig familj, och det kan man nu göra genom barnavårdsnämnderna, barnavårdsombuden, barnavårdsassistenterna och den tjänsteman som finns inom socialstyrelsen. Att därutöver ha något ämbetsverk, som så att säga registrerar de familjer som står till förfogande, förefaller mig att vara en anordning som inte kan leda till någon förbättring.

Fru HAMRIN-THORELL (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det vore väl en uppgift för denna expertkommitté att lista ut hur detta register lämpligen skall ordnas. Tycker herr Pettersson verkligen, att det är vettigare att — såsom jag vet att det ibland kan gå till i verkligheten — en socialvårdschef i en större stad eller hans närmaste medarbetare sitter dag ut och dag in och ringer för att

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

söka leta upp ett fosterhem för en pojke eller flicka som behöver placeras? Kan det vara riktigt använd arbetskraft, att dessa personer tvingas sitta och telefonera timme ut och timme in för att till slut kanske få ett napp någonstans? Nej, det måste organiseras på ett bättre sätt; det är fel med det nuvarande systemet.

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Menar fru Hamrin-Thorell att denne socialvårdschef skall ersättas av en tjänsteman, som sitter i Stockholm och ringer efter dessa fosterhem?

Fru **GARDE WIDEMAR** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag konstaterar med besvikelse, att herr Pettersson tydligen är nöjd med den nuvarande situationen och att han tycker att man inte behöver göra något. Alla andra, till och med utskottsmajoriteten, är ense om att det verkligen behöver göras något på detta område. Det arbete som nu sker i barnavårdsnämnder och socialvårdsnämnder är inte tillräckligt. Vi behöver helt enkelt en annan organisation. Ett centralt register skulle vara till stor hjälp för att få reda på vilka hem och familjer som står öppna för att ta emot sådana här barn.

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Riktigt nöjd kanske man aldrig blir, men jag tror inte att jag skulle bli nöjdare med den organisation som här föreslås. Den skulle inte leda till någon förbättring. Om vi skall kunna åstadkomma en bättre situation, måste detta ske genom att vi söker påverka den allmänna opinionen så att de hem som finns ställer sig till förfogande. Vi har redan nu en organisation till vilken dessa hem kan anmäla att de står till förfogande. En expertkommitté kan här inte åstadkomma någon förbättring.

Fru **GARDE WIDEMAR** (fp) kort genmäle:

Herr Pettersson talar om den allmänna opinionen. Från den har vi fått tillräckligt många bevis för att man väntar sig att något skall göras i denna sak. Jag tycker därför inte att man bör åberopa den allmänna opinionen som stöd för en motsatt uppfattning.

Fru **NILSSON** (s):

Herr talman! Som nykomling i denna kammare tänkte jag från början inte ta ordet i denna debatt. Jag trodde att när ett utskott ställt sig välvilligt till en motion, borde man nöja sig därmed. Efter den diskussion som här förts känner jag mig dock manad att säga några ord.

Ni får förlåta mig att jag har mycket litet respekt för utredningskommittéer. Som ordförande i barnavårdsnämnd sedan 16 år tillbaka vet jag, att det vid anskaffandet av fosterhem till syvende og sist är barnavårdsnämnden som skall ha sitt ord med i laget. Jag har vid flera tillfällen följt med barnavårdsombud från Stockholm, som haft annonser ute på landsbygden om fosterhem. De har fått svar på sina annonser och rest ned från Stockholm för att närmare titta på hemmen. Då skall ju alltid en representant för den lokala barnavårdsnämnden följa med, ty det är barnavårdsnämnden på orten, som äger att säga ja eller nej till fosterhemmen i fråga. Med stöd av mina erfarenheter tror jag att ingenting är att vinna med den här föreslagna utredningskommittén. Jag instämmer därför i vad herr Georg Pettersson och herr Bergh här sagt beträffande förslaget om en utredningskommitté, och jag kan således för min del inte biträda det förslaget.

Jag har motionerat i denna fråga. Utskottet har som sagt intagit en vänlig inställning och sagt både ja och nej till motionen. Som läget nu är vill jag inskränka mig till att nämna, att jag ämnar komma tillbaka i denna angelägenhet, då jag anser att något här

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

måste göras. De problem som vi här stöter på finns nämligen inte bara i städerna utan även på landsbygden och i de mindre orterna.

Det allra största problemet i detta sammanhang är emellertid den ekonomiska frågan. Det kan inte vara riktigt att som nu en liten kommun eller mindre stad av sina egna medel skall behöva betala 500—700 kronor i månaden för att kunna få ett bra fosterhem. Visst kan vi i barnavårdsnämnderna i regel skaffa dylika fosterhem. Men i barnavårdsnämnderna sitter också förtroendevalda kommunalmän, vilka har ansvar för kommunens ekonomi. Det mänskliga materialet får hos dem ofta stå tillbaka för andra samhällsändamål. Man är ofta mera villig att ge ut pengar på saker och ting, som kanske inte har lika stort värde för samhället som att söka fostra ungdomar till goda medborgare. Det kan därför ofta vara svårt, ja nästan omöjligt, att förmå en barnavårdsnämnd att betala 600—700 kronor i månaden för att få ett gott fosterhem till en vilsegången ungdom. Det är den frågan som jag är särskilt intresserad av, men jag skall som sagt inte säga mer därom i dag. Jag ber att få återkomma, när barnavårdslagen skall behandlas här i riksdagen i vår eller höst.

Herr **ELOWSSON, NILS**, (s):

Herr talman! Det har sedan lång tid tillbaka i vårt land funnits en riktning som nästan kan sägas ha tagit ungdomens fostran på entreprenad och som härvidlag har förfäktat andra meningar än som tidigare gällt. Man har framfört det ena förslaget efter det andra för att lösa det problem som man här sett växa sig allt större. Ett av de effektivaste medlen för att komma till rätta med problemet har man trott vara inrättandet av ungdomsvårdsskolor och ungdomsvårdsanstalter av olika slag. En av damerna i debatten här konstaterade nu, att man inte kan komma till rätta med svårigheterna enbart med ungdomsvårdsanstalter, utan att man ovillkorligen måste ha fosterhem

även för den vanartiga delen av ungdomen.

Det är, som alla vet, i regel inte några svårigheter att skaffa fosterhem åt småbarn, framför allt nyfödda barn. Men det är betydligt svårare att skaffa fosterhem åt vanartiga ungdomar. Det är i regel nästan omöjligt att kunna förmå ett hem som har misslyckats med en vanartig ungdom att ännu en gång åtaga sig uppgiften att vara fosterhem för ett dylikt barn. I samma mån som kunskapen om dylika misslyckanden sprider sig ute i orterna blir det allt svårare att skaffa dylika hem. Det blir svårare också därför att, som vi vet, antalet sådana ungdomar växer.

Nu har den riktning, som jag nämnde om i början av mitt anförande, kommit till den uppfattningen att man skulle, jag kan nog säga, försöka rädda ansiktet genom att hänvisa till att om vi bara kan skaffa fosterhem, klarar vi oss ännu en tid; åtminstone klarar vi oss en tid, om vi kan få en diskussion i gång och tillsätta en kommitté, som skall utreda frågan om att skaffa fosterhem. Hur kan man tänka sig att en central kommitté i vårt land skulle ha lättare att skaffa fosterhem än barnavårdsnämnderna, som står i ständig kontakt med varandra, även när det gäller anskaffandet av fosterhem, som ringer sinsemellan för att höra om det finns tillgång på fosterhem inom det eller det barnavårdsområdet och som tar kontakt med barnavårdsnämnderna i andra kommuner för att höra huruvida ett visst fosterhem är lämpligt eller ej? Det pågår härvidlag ett ständigt utbyte av erfarenheter och meddelanden för att skaffa fram fosterhem. Det går trögare och trögare att göra detta, därför att hela situationen har blivit hopplös. Den betraktas som hopplös av gemene man, av dessa som i en mängd fall skulle kunna bli goda fosterföräldrar men som inte vill ta risken av ett misslyckande. Det är detta problem som vi skall se i ansiktet, och det skall vi titta stint i ansiktet och inte försöka vika undan genom att kräva tillsättandet av den ena eller andra kommittén, ty — som herr Pettersson nämnde — om ett sådant

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

register, som då skulle läggas upp, skall ha något värde, måste det hållas levande dag för dag. Vi kan bara se hur det är när det gäller att skaffa daghem. En barnavårdsnämnd kan den ena dagen ha gott om daghem, där arbetande mödrar kan lämna sina barn, men nästa dag kan förhållandena ha ändrat sig helt och hållet. Det är på samma sätt beträffande familjerna, där man skulle få goda fosterföräldrar. Man måste upprätthålla en ständig kontakt, men det kan man inte göra utan att ha en mycket stor apparat till förfogande. Den enda möjligheten att skaffa några fosterhem är att utnyttja den organisation, som vi för närvarande har.

Herr Birger Andersson nämnde, att man inte vet vilket resultat som skulle kunna uppnås genom en kommitté av det slag varom här är fråga. Men det vet vi ju alla; det skulle bli en mängd maskinskrivna papper, men det skulle inte bli någonting mera.

Jag vill tydligt och klart säga till de båda damer, som har förfäktat meningen att en kommitté skall tillsättas även på detta område, att den tanken är fullkomligt förflugen, totalt verklighetsfrämmande och fullständigt överflödigt, eftersom den kommittén aldrig skulle kunna utföra det arbete, som barnavårdsnämnderna i dag utför.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES,
(fp):

Herr talman! Herr Elowsson talade om att det skulle ha varit någon viss riktning, som liksom lurat på oss ungdomsvårdsskolorna, och att denna riktning nu försöker rädda sitt ansikte genom att framlägga det förslag som vi nu behandlar. Eftersom enbart folkpartister slår bakom reservationen, skulle alltså folkpartiet ha lurat på det svenska samhället dessa ungdomsvårdsskolor. Det är väl ändå en historieskrivning som är åtskilligt skev.

Herr Birger Andersson talade i början av debatten om att man inom statsutskottets tredje avdelning var helt överens om att det inte bara var nödvändigt

att ha kvar nuvarande ungdomsvårdsskolor utan att det även var nödvändigt att bygga ut dem. Han uttalade också sin glädje över att vi nu äntligen hade fått i gång en betydande upprustning beträffande ungdomsvårdsskolorna, och det är en glädje, som jag antar att vi alla, utom tydligen herr Elowsson, delar. Det är ju inte bara på det sättet, herr Elowsson, att det är svårt att få in ungdomar i ungdomsvårdsskolorna på grund av platsbristen, utan ungdomsvårdsskolorna har också mycket svårt att nå resultat i sitt arbete, helt enkelt därför att det alltid är överfullt på dessa skolor. Jag förmodar att vi litet var har varit och tittat på ungdomsvårdsskolor, och vad ledningen för skolorna klagat över är just att det aldrig finns tillräckligt med utrymme. Man arbetar enligt slussningsprincipen. När en elev kommer till skolan, tas han först in på en avdelning och prövas där. Efter en tid föres han över till en annan avdelning, där det råder något större frihet. Men om den som på det sättet förts över inte visar sig motsvara de förhoppningar man haft, att han skulle sköta sig, finns det ingen möjlighet att slussa honom tillbaka, ty så snart han har lämnat den slutna avdelningen är platsen genast upptagen. Kön är nämligen så stor, att en ledig sängplats prompt måste tagas i anspråk. Dessa förhållanden gör, att man inom ungdomsvårdsskolorna inte anser sig kunna arbeta på det rätta sättet. Därför är det väl tämligen självklart, att allt som kan göras för att minska trycket på ungdomsvårdsskolorna bör göras. Reservanterna är nu så barnsliga, att de vågar tro, att vi har en möjlighet i det avseendet genom det förslag som vi framlagt. Det kan ju hända att det inte lyckas så bra som reservanterna har tänkt sig, men jag tror i varje fall att det är värt att göra ett försök.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande om bifall till reservationen.

Fru HAMRIN-THORELL (fp):

Herr talman! Herr Elowssons anförande gick till största delen ut på att visa,

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

hur stor bristen på fosterhem är och hur det blir allt svårare och svårare att skaffa fosterhem, i synnerhet om det sprider sig i ett samhälle att en familj har misslyckats med en dylik uppgift. Det är tydligen mycket oroande framtidsutsikter vi har på detta område. Då frågar man sig, om inte herr Elowsson skulle kunna ge någon anvisning på en lösning; men den enda antydan han gjorde var att vi skall utbygga den organisation vi har. Även om debatten redan blivit lång, vore det ju intressant att få veta, hur detta skall ske i praktiken.

Vi har ansett oss böra föreslå att ett försök skall göras med en expertkommitté. Herr Elowsson avfärdar det med den överlägsenhet som är honom egen; men kanske han då också skulle kunna peka på någon annan lösning eller någon annan väg som man kan gå. Vi är så barnsliga — jag anknyter till herr Anderssons ord nyss — att vi tror att detta är ett försök som vi bör göra, men vi är inte mer fastlåsta i våra positioner än att vi skulle kunna diskutera andra utvägar.

Att någonting måste göras för att avhjälpa den brist, som enligt herr Elowsson själv är mycket stor, det kan vi väl ändå vara överens om.

Herr ELOWSSON, NILS, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag nämnde att här i landet har arbetat en riktning, som propagerat för en annan linje än den man tidigare följt i ungdomsfostran, och alla de som tidigt och tåligt funnit sig i denna riktningens propaganda har väntat att den själv skulle klara saken. Vi har aldrig väntat att ni skulle komma till oss och fråga, om inte vi har några förslag att lägga fram. Vi har nog haft förslag att ställa, men det har inte gått att vinna gehör för dem. Nu, när allting tycks falla sönder i händerna på er, säger ni: »Har inte ni andra några förslag att komma med?» Jo, det har vi, men vi vet att det inte tjänar någonting till att framställa dem förrän ni har löpt linan ut. Då kan vi komma med våra förslag.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Det är inte mycket att tillägga — allt som kan sägas är egentligen redan sagt — men jag kan i varje fall konstatera, att vi inom tredje avdelningen har behandlat denna fråga med stort allvar och mycket ingående diskuterat både propositionen och de motioner som varit knutna till den.

Med anledning av fru Nilssons yttrande kan jag nämna, att vi mycket noga har prövat även de önskemål som hon här i kammaren framfört i en motion. Vi kom fram till att det inte var lämpligt att på något sätt ta ställning beträffande statsbidraget till kommunerna i anslutning till vad vi nu behandlar. Den saken får anstå tills vi får en ny barnavårdslag.

Vad sedan gäller expertkommittén, så funderade vi mycket på vilken uppgift den egentligen skulle ha. Tämmligen snart blev vi nog på det klara med att en sådan kommitté, därest den över huvud taget skulle ha någon betydelse, måste bli ständigt sysselsatt med att hålla det här omnämnda registret aktuellt. Det räcker inte med en enda utredning, som visar att veckan den och den finns det så och så många familjer som är villiga att ta emot ungdomar, vilka annars skulle riskera att hamna på ungdomsvårdsskolor. Ett år senare — kanske ännu tidigare — står måhända åtskilliga av dessa hem inte längre till förfogande. Fördenskull måste en sådan expertkommitté ständigt vara i arbete, något som vi anser ganska överflödigt, när det finns speciell expertis inom socialstyrelsen och särskilda tjänstemän ute i länen och när barnavårdsnämnderna sysslar med denna sak. Detta är ju deras uppgift, har vi sagt oss. Låt dem fullgöra den i stället för att tillsätta en expertkommitté, som skulle kunna komma att uppfattas som en övervakande myndighet och bli till mer besvär än nytta.

Fru WALLENTHEIM (s):

Herr talman! När man lyssnar till debatten får man ett starkt intryck av en-

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

gagemanget i denna fråga från olika håll. Jag betraktar det som någonting synnerligen glädjande och mycket positivt, att människor på detta sätt är angelägna om att någonting nu verkligen görs, även om man blir litet ledsen över de tongångar som herr Elowsson redan har anslagit och som jag hört tidigare här i riksdagen.

Jag vill för min del klart och tydligt deklarerat min stora tillfredsställelse över det upprustningsprogram som nu är i gång på anstaltsområdet. Jag har flera gånger poängterat nödvändigheten av en sådan upprustning. Jag blir litet funderad, när fru Gärde Widemar här talade om en opinion som vill ha fram någonting annat. Skall man tolka detta såsom någon kritisk inställning mot vad statsmakterna nu är i färd med på anstaltsområdet?

Emellertid, det är alltid en plump i protokollet för de ungdomar, som placeras på anstalt. En hel del ungdomar lämpar sig inte för anstaltsvård. Faktum är också att man på anstalterna måste gång efter annan konstatera ett misslyckande med ungdomarna. Efter vad jag tror beror detta till stor del på att ungdomarna kommer dit för sent och även på att vårdtiden enligt min mening är för kort. Ungdomarna hinner inte få den personliga bindning till befattningshavarna, som man har ansett vara det värdefulla i anstaltsbehandlingen och för möjligheterna att åstadkomma några resultat med den.

Inom vissa landstingsområden — åtminstone gäller detta Stockholms läns landsting — försöker man ordna små hem, där man tar hand om ungdomar som så att säga balanserar på gränsen. Jag tror att detta är en väg som man skulle kunna rekommendera alla landsting att försöka. Landstingen har större rörelsefrihet än staten, och de har större möjligheter än kommunerna av olika skäl har att ordna dylika små enheter. Jag tror att landstingen här skulle kunna göra en betydande och värdefull insats.

Emellertid hör jag också till dem som tror, att vård i enskilda hem av ungdomar på glid är någonting som man bör ef-

tersträva. Just den personliga kontakten i en hemmiljö är någonting som dessa ungdomar i stor utsträckning har saknat, och det är på det man måste repliera. Jag är sålunda fullt med på att man skall försöka vad som möjligtvis går att försöka för att få fram bra fosterhem. Jag tycker nog att man är en aning överoptimistisk, om man tror, att man den vägen skall kunna åstadkomma några underverk, och att man också är överoptimistisk i tron på att det skall gå att få fram en hel del enskilda hem, som verkligen är beredda att ta hand om dessa ungdomar.

Nu har vi sett i utlåtandet och hört i debatten, att socialstyrelsen är i full verksamhet med att söka skaffa fram sådana hem. Det får vi också belägg för på ungdomsvårdsskolorna. Deras klientel har märkbart försämrats, och det beror bl. a. på att man genom barnavårdsnämnderna och med hjälp av socialstyrelsen verkligen lyckats i en hel del fall placera ungdomar på annat sätt. Emellertid delar jag deras mening som anser, att anskaffningen av lämpliga fosterhem är en fråga som närmast måste påvåla barnavårdsnämnderna, och i den mån det brister där hoppas jag att man från socialstyrelsen skall komma närmare till tals med barnavårdsnämnderna för att få fram en intensivare verksamhet.

Jag skulle också vilja anknyta till vad herr Pettersson sade om barnavårdsombuden. De har en central plats i detta sammanhang. Vad man är kritisk emot — åtminstone jag för min del — är den underliga anordningen med deras anställningsförhållanden, som innebär ett hälftenbruk mellan landstingen och staten. Jag tycker att deras organisations- och anställningsfrågor borde ordnas upp på ett rimligt sätt. Framför allt bör vi inte utnyttja denna utomordentliga arbetskraft till en mängd rutinarbete, utan vi bör förse barnavårdsombuden med sådan hjälp att de kan få ägna sig åt sina primära och väsentliga uppgifter.

Jag tror nog i likhet med fru Gärde Widemar, att en befattningshavare på socialstyrelsen inte är så värst mycket att komma med egentligen, och jag skulle vilja hoppas att man ger socialstyrelsen

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

större resurser för att kunna intensifiera verksamheten. Den vägen är säkerligen bättre än den här expertkommittén som det har talats om. Jag delar deras uppfattning som är skeptiska mot en sådan kommitté, och jag kan inte begripa, hur en sådan kommitté skulle kunna komma till ett resultat fortare än vad man kan göra på de andra vägarna: genom barnavårdsnämnderna, barnavårdsombuden och socialstyrelsen.

Fru Hamrin-Thorell sade att expertkommittén skulle kunna sätta sig ned och fundera över registret. Det låter inte vidare förhoppningsfullt, tycker jag. Arbetsuppgifterna förefaller en aning diffusa. Sedan var det någon som sade att expertkommittén skulle bli någon sorts övermyndighet. Över vilka, frågar man då. Det sades också att denna kommitté skulle vara någonting som hemmen skulle kunna ta kontakt med och få upplysningar och råd ifrån. Är det alltså fråga om en permanentning av denna kommitté? Jag måste säga att jag inte tror på detta projekt, utan i det fallet ställer jag mig helt på utskottets linje.

Sedan kommer vi till den andra frågan, alltså frågan om fosterlegan, som fru Hamrin-Thorell var inne på. Jag måste säga att jag i det avseendet i vissa delar ansluter mig till hennes synpunkter. Jag tycker det är alldeles orimligt att samhället så att säga exploaterar en mängd enskilda människor för denna svåra uppgift, jag tycker att dessa människor skall ha rejält betalt. Här talar man så ofta om att man skall ta emot dessa barn av idealitet. Ja, ärade kammarledamöter, jag tror att det behövs åtskilligt av idealitet med tanke på de svårigheter och de bekymmer som omhändertagandet av sådana barn innebär, utan att man därtill skall räkna med desammas villighet att ta en betydande ekonomisk belastning. Vi har socialtjänstemän i olika grader i olika sammanhang. De har rejält betalt för sitt arbete. Det är väl ingen människa som ifrågasätter att inte de därför har en humanistisk och idealistisk inställning till de uppgifter de sysslar med. Varför skall man helt plötsligt lägga andra synpunkter på hemmens in-

satser i detta fall? Många gånger kan den konkreta frågeställningen för hemmen i fråga vara att träffa ett val. Skall hon gå ut på den öppna förvärvsmarknaden eller stanna hemma och åta sig sådana här uppgifter? Det är rimligt att hon får en någorlunda acceptabel ersättning för sin arbetsinsats om hon beslutar sig för att ta vård om en sådan här ungdom. Som fru Hamrin-Thorell sade, skulle samhället, även om ersättningen ginge upp till betydande belopp, ändå göra en oerhörd besparing rent ekonomiskt, samtidigt som utsiktorna skulle bli större att nå ett verkligt resultat, nota bene om hemmen får tag i dessa barn på ett tidigt stadium.

Emellertid tror jag att det är svårt att ur den stora frågan om fosterlegans rimliga höjd och kostnadernas fördelning mellan stat och kommun bryta ut just den som sammanhänger med ifrågavarande grupp, som motionärerna kanske i första hand åsyftat. Motionärerna har visserligen begärt en utredning rörande fosterlegornas storlek, men vi vet ju alla att en utredning tar sin tid, och eftersom det nu är bekant att den nya barnavårdslagen snart kommer att presenteras, kan jag inte inse att motionärernas förslag innebär någon fördel ur deras egen synpunkt, utan jag anser att vi bör avvakta resultatet av barnavårdsnämndskommitténs arbete. I likhet med fru Nilsson menar jag att då den nya barnavårdslagen framläggs — vilket vi hoppas skall ske snart — får riksdagen anledning att återkomma till denna fråga.

Jag ber, herr talman, att få ansluta mig till utskottets förslag.

Fru GÄRDE WIDEMAR (fp) kort genmäle:

Herr talman! Fru Wallentheim har ingen anledning att vara ledsen på mig för mitt anförande nyss. Jag tror att vi i stort sett båda har samma uppfattning om svårigheterna på detta område och är lika intresserade av att finna vägar att komma till rätta med dessa svårigheter.

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

Jag har inte någon som helst anledning att vara kritisk mot ungdomsvårdsskolorna. Jag bara konstaterar att ungdomsvårdsskolorna i vissa fall har nått ett åtminstone statistiskt sett dåligt resultat i sin behandling av ifrågavarande ungdomar, något som naturligtvis hänger samman med vad fru Wallentheim erinrade om, nämligen att klientelet vid dessa skolor har försämrats därför att det varit så ont om platser, att man måst låta i första hand det sämsta och kriminellt mest belastade klientelet tas in på ungdomsvårdsskolorna.

Fru Wallentheim påpekade vidare, och det är ju allmänt bekant, att inte all ungdom passar på ungdomsvårdsskolor. Det är just för dem, för de lätthanterliga och andra ungdomar, som inte passar där, som vi hoppas kunna ersätta ungdomsvårdsskolorna med fosterhem.

Jag är helt medveten om att när det gäller de kriminellt mest belastade ungdomsbrottslingarna och de mest vanartiga finns ingen annan utväg än att placera dem på anstalter. Jag är glad över att vi nu till slut får genomföra ett upp- rustningsprogram i fråga om dessa anstalter, även om detta inte täcker det föreliggande behovet av platser. Det kommer fortfarande att råda en mycket stor platsbrist, och man har väl tyvärr anledning att befara att behovet av platser på ungdomsvårdsskolorna ytterligare kommer att öka.

Naturligtvis måste en central myndighet, som skall anskaffa fosterhem, samarbeta med barnavårdsnämnderna. Min tanke var att den skulle fungera som en central, dit barnavårdsnämnderna kunde vända sig i sådana här frågor. Det kan inte alltid vara så lätt för barnavårdsnämnderna att veta, om ett hem är lämpligt som fosterhem eller ej, och att avgöra vilka ungdomar som bör komma på anstalt och för vilka ett enskilt hem vore att föredraga.

I motionen har vi också tagit upp de ekonomiska frågorna. Då den skrevs visste man ännu inte, att den nya barnavårdslagen skulle framläggas i en så snar framtid som man nu har anledning att hoppas. Vår uppfattning är att sam-

hället inte kan belasta de enskilda kommunerna med kostnaden för vården av vanartiga barn, vare sig den sker på anstalter eller i hemmen. Även om den sker i hemmen måste staten på något sätt träda emellan och stå för kostnaden, annars kan det inte bli någon egentlig fart på familjevården ute i kommunerna. Detta är dock en fråga som vi får återkomma till i samband med behandlingen av barnavårdslagen.

Till herr Elowsson vill jag säga, att jag inte förstår ett dugg av vad han sade, när han talade om sina förslag. Om ni har några förslag till lösning av den här frågan, så kom fram med dem och tala inte i gåtor!

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Jag begärde ordet när herr Elowsson höll sitt senaste anförande, i vilket han förklarade att den där riktningen, som han tidigare talat om — det skulle tydligen vara folkpartiet — inte hade lurat eller tvingat på honom ungdomsvårdsskolorna. Han hade nämligen omedelbart insett att man med dem kommit in på vilsna vägar, men med det oändliga tålmod, som är honom givet, hade han tigit och lidit och menat att det var bäst att låta dessa människor löpa linan ut. Hur skulle det komma att stå till, då man hade nått slutet på den linan? Herr Elowsson angav i ett tidigare anförande vart utvecklingen skulle leda. Han talade om att det skulle bli allt svårare att skaffa fosterhem. De fosterhem, som tidigare tagit emot sådana här barn, hade då och då misslyckats, och detta skulle skrämra andra från att försöka sig på uppgiften som fosterhem. Möjligheterna att ge vår i fosterhem skulle alltså minska, och samtidigt, sade herr Elowsson, skulle antalet vanartiga ungdomar växa och växa i allt snabbare takt, och vanarten skulle bli allt svårare. När vi löpt linan ut skulle vi alltså stå inför en ren katastrof. Det är ett slags katastrofpolitik som herr Elowsson här företräder, och när katastrofen är över oss, är han be-

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

redd att komma med sina förslag, som nu senast fru Gärde Widemar efterlyste. Jag kan inte hjälpa att jag får det intrycket, att herr Elowsson längtar och trängtar efter att få uppträda som något slags S:t Görän, som med sitt bart huggande svärd skall ingripa när situationen börjar bli alltför otrevlig. Jag vet inte, hur stor skara korsfarare han kommer att få med sig vid det tillfället — det återstår att se. Kanske menar herr Elowsson att man i en sådan katastrofsituation skall lösa problemet på det sätt som herr Birger Andersson på grund av en missägning — som han emellertid rättade till — var på väg att anvisa. Han ville kalla den här kommittén för en »exportkommitté». Man har faktiskt löst detta problem tidigare på det sättet. I England löste man för något hundratal år sedan problemet i viss mån genom att exportera en mängd vanartiga och brottslingar till Australien och andra länder.

Kanske herr Elowsson också funderar på att vi skall skaffa oss en liten och tillräckligt avlägset belägen koloni, dit vi kan exportera dem som blivit oss misshagliga här hemma? Det vore i varje fall intressant, om herr Elowsson ville lyfta på förlåten litet grand och tala om sina förslag. Jag tycker inte att det är riktigt att vara fullt så hemlighetsfull som herr Elowsson är.

Herr **ELOWSSON, NILS**, (s):

Herr talman! Jag hade ju aldrig föreställt mig att jag skulle bli betraktad som en pendang till ryttarstatyn nere i Gamla Stan! Jag har emellertid under många år varit tidningsman, och jag överdriver inte om jag säger att jag under denna tid, åtminstone under de senaste tio åren, opponerat mot den utveckling, som vi nu befinner oss i. När jag nu tillät mig att påstå att det tenderar till att bli värre och värre, stödde jag mig på den utveckling som ägt rum under exempelvis de senaste tio åren — det har ovedersägligen blivit värre och värre, och det tror jag inte ens herr Andersson kan bestrida.

När det sedan gällt vad man här skall vidta för åtgärder har jag framkommit med förslag också här i riksdagen, men ingen har velat lyssna. Jag tror inte det är så många, i varje fall inte bland dem som tillhör vad jag i dag betecknat som »riktningen», som gör det i dag heller. Faktum är också, att jag för min del har resignerat av den anledningen att jag funnit att det inte nyttar att försöka tala med dessa människor ännu, och inte med herr Andersson heller.

Jag går inte här och väntar på att det skall hända en katastrof för att jag skulle få tillfälle att säga: »Vad var det jag sa?» Jag är nämligen inte den ende, som är av den åsikt jag här fört fram. Det är miljoner människor i detta land, som inte gillar den utveckling som vi nu är inne på och som tycker att det är oerhört att vi lurar ut den svenska ungdomen — som vi faktiskt gör — i det ena eländet efter det andra därför att vi inte tar hand om dem med fast hand redan från början. Jag ber kammaren minnas, att när jag förut talat här och när jag talar här i dag i denna viktiga sak, så gör jag det alls inte med tanke på att framträda i vare sig den ena eller andra skepnaden, utan jag gör det, och har gjort det under hela tiden, kort och gott emedan jag ömmar för alla de ungdomar, som har lurats ut i detta elände under dessa år och som vi nu hittar i våra fängelser, i våra ungdomsvårdsskolor och i våra ungdomsanstalter och som vi inte är i stånd att ta hand om.

Vi kan inte ta hand om dem på något annat sätt än genom att ta hand om dem från början. Om vi skall lösa detta problem kan vi inte göra det på något annat sätt än att söka hindra nyrekryteringen till brottets bana.

Fru **HAMRIN-THORELL** (fp):

Herr talman! Man kan väl inte låta detta vara slutpunkten i dagens debatt. Man måste få veta vad herr Elowsson, som dock är en framträdande ledamot av denna kammare, menar med att vi »lurar ut ungdomarna i elände». Det måste väl ligga något bakom detta?

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

Dessutom skulle jag direkt vilja fråga herr Elowsson: Menar Ni att det är till prygel och stränga straff som vi skall återgå? Är det den lösningen herr Elowsson vill komma med, när ungdomar kommit tillräckligt långt ut på brottets bana?

Herr ELOWSSON, NILS, (s):

Herr talman! Det är den gamla historien — så snart man inte är med på allt som denna så kallade »riktning» för fram, så kan man inte tänka sig någonting annat än att vi bara vill ge prygel. Jag tillåter mig säga till fru Hamrin: Jag tror inte på prygel. Jag tror inte heller det behövs prygel. Men fastän jag inte har någon statistik på den saken, så är jag i alla fall övertygad om att det är flera pojkar som råddats av en örfil än som bragts i fördärvet av en örfil. Jag menar ju inte, att vi skall vara alltför generösa med örfilarna heller. Jag menar att vi över huvud taget inte bara skall fortsätta med att bara släta över och släta över, så att ungdomarna får den uppfattningen, att de inte behöver ha respekt eller aktning för någonting.

Låt mig anföra ett litet tecken på en reaktion under den senaste tiden. Vi fick den villkorliga domen, som är en välsignelse om man använder den på det rätta sättet. Men den har använts alltför generöst, med påföljd att den ena efter den andra av våra ungdomar trott, att det inte varit någon risk att göra vare sig det ena eller det andra. Det är på detta sätt vi använt även den villkorliga domen som ett medel att bringa ungdomen i fördärvet.

Det förhåller sig på samma sätt med åtalseftergiften. Om man är alltför generös med den, så tror ungdomarna att det inte betyder någonting vad de gör. Jag skulle vilja råda dem som tillhör den »riktning» jag här tidigare talat om — den har företrädare inte bara inom folkpartiet — att gå ut i praktiskt arbete inom socialvården och verkligen stifta bekantskap med förhållandena

där. Då skulle de utan minsta tvivel få en annan syn på hela denna sak.

Det har nu äntligen blivit en reaktion. Strafflagkommittén kommer med vissa skärpningar, men eftersom regeringen inte anser, att man kan vänta tills kommitténs slutbetänkande kan läggas fram, föreslår regeringen redan vid denna riksdag en viss skärpning i fråga om villkorlig dom och åtalseftergift. Man ser, att det inte längre går att fortsätta som hittills. Man förstår att det måste bli någonting annat. Det måste bli så, att vi kan gå trygga på våra gator och vägar, att vi kan vara någorlunda säkra i våra hem och att vi kan utplåna den skamfläck inför hela världen, som de tjugotusen bilstölderna utgör.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Jag vill bara tillägga, att herr Elowsson och jag nu börjar komma in på ungefär samma tankegångar, men då gäller det en helt annan fråga än den som vi diskuterar i dag.

Fru GÄRDE WIDEMAR (fp):

Herr talman! Jag skall bara göra ett påpekande med anledning av att herr Elowsson drog in frågan om åtalsftergift. Orsaken till att det påyrkats en skärpning av reglerna för åtalseftergift, innebärande att ungdomsbrottslingar mellan 15 och 18 år kan hamna i fängelse i stället för att tas om hand av de barnavårdande myndigheterna, är framför allt att dessa myndigheter saknar resurser härför. Vi vill genom vårt förslag skapa ökade resurser, så att ungdomarna kan tas om hand på ett sätt som göra det möjligt för dem att återanpassas i samhället i stället för att ge dem fängelsestraff, som kanske för alltid dömer dem att tillhöra det brottsliga klientelet i vårt land.

Såvitt jag vet har herr Elowsson inte föreslagit någonting annat än att vi skall hindra nyrekrytering av ungdoms-

Ang. åtgärder för anskaffande av lämpliga fosterhem, m. m.

brottslingar. Men herr Elowsson har inte gett oss någon anvisning om *hur* det skall ske. Skall vi ta flera steg tillbaka i utvecklingen och stoppa in ungdomarna i fängelse redan vid 15 års ålder?

Jag tycker inte att detta är en riktig utväg. Vi bör i stället ge våra socialvårds- och barnavårdsmyndigheter resurser, så att de kan ta hand om dessa olyckliga ungdomar.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt angående punkterna I—VIII av utskottets i det nu ifrågavarande utlåtandet gjorda hemställan, därefter särskilt beträffande punkten IX och slutligen särskilt rörande punkten X.

På gjord propositio**n** bifölls vad utskottet i punkterna I—VIII hemställt.

I fråga om punkten IX, fortsatte herr talmanen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 57, punkten IX, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen

ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 111;

Nej — 25.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten X hemställt.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckta motioner angående differentierad vård av de svårartade ungdomsbrottslingarna, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272), bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av väckt motion om utgivande av en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter; och

nr 20, i anledning av väckt motion angående viss ändring av riksbankens sedeltyper.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om obligatorisk tilläggssjukpenningförsäkring för företagare

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckta motioner om obligatorisk tilläggssjukpenningförsäkring för företagare.

Andra lagutskottet hade till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 58 i första kammaren av herrar *Mossberger* och *Georg Pettersson*, samt nr 81 i andra kammaren av herrar *Bengtsson* i Varberg och *Asp*.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta hemställa till Kungl. Maj:t att föranstalta om en utredning angående obligatorisk tilläggssjukpenning till alla personer, som hade inkomst av förvärvsarbete.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 58 och II: 81, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan om tilläggssjukpenningförsäkring för företagare måtte göras till föremål för utredning.

Reservation hade anmälts av herrar *Thorsten Larsson*, *Ringaby*, *Wahrendorff*, *Björkman* och *Anderson* i Sundsvall, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr RINGABY (h):

Herr talman! Vi reserverar oss intet särskilt yrkande i denna fråga, men jag skall be att i största korthet få motivera reservationens tillkomst.

Vi delar utskottsmajoritetens åsikt att den frivilliga anslutningen till sjukkasornas tilläggssjukpenningförsäkring inte har fått den omfattning, som kanske ur många synpunkter skulle vara önskvärd. Orsakerna till att inte mer än knappt 20 procent av de fria företagarna har anslutit sig kan givetvis vara många och skiftande. Det kan bero på rent ekonomiska skäl, på att man har ordnat skyddet på annat sätt eller på att en del tycker, att formen inte är tilltalande för deras speciella behov. Vi biträder alltså

förslaget att en utredning skall företagas i syfte att försöka effektivisera försäkringen genom att få en större anslutning av fria företagare.

Vi accepterar däremot inte, att några tvingande bestämmelser skulle komma att ålägga de fria företagarna att ansluta sig. Denna lilla baktanke skymtar nämligen i utskottets skrivning längst ned på s. 6 i utlåtandet, där det står: »Emellertid saknas enligt utskottets mening skäl att i detta sammanhang taga ställning till om denna effektivisering bör åstadkommas genom att försäkringen göres obligatorisk eller på annat sätt.»

Vi är alltså inte beredda att diktera försäkringsskyddet för företagare, utan vi reserverar oss, att man först måste pröva alla frivilliga utvägar. Obligatoriska åtgärder av den art, som det här kan bli fråga om, får man nog enligt min mening handskas mycket försiktigt med, ty de kommer lätt i konflikt med individuella önskemål och behov.

Med dessa ord har jag, herr talman, bara velat klargöra reservernas uppfattning.

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! Alltsedan sjukförsäkringen kom till har det visat sig, att småföretagarna haft mycket svårt att förstå varför de inte har blivit inrymda i den ställiga försäkringen. De har nämligen tappat bort, att hantverkets organisationer vid remissbehandlingen klart och tydligt sade ifrån att de inte ville falla under den obligatoriska försäkringen.

Nu har försäkringen emellertid verkat under flera år, och det är väl tydligt, att det mer och mer framstår för en hel rad av småföretagare att man är orättvist »gynnad». Om vi går igenom de remissvar, som vid detta tillfälle har inkommit till utskottet, skall vi finna att RLF — efter att ha redovisat skiljaktigheterna i den obligatoriska och den frivilliga sjukförsäkringens förmåner — ju anser att jordbrukarna är missgynnade och vill ha en ändring till stånd. Man har försökt lösa problemet för jordbrukarnas del genom en kollektiv försäkring, men det försöket har misslyckats. Man har endast

Om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar

fått 6 500 medlemmar i detta kollektiv. Med hänsyn till det resultatet anser man, att man bör företa något som förbättrar hjälpen vid sjukdom och olycksfall, var- till möjligheter ju finns inom sjukförsäkringen.

Motionärerna har ju yrkat på att man skulle utreda frågan, huruvida småföretagarna kan inrymmas i den obligatoriska sjukförsäkringen med möjlighet till utträdesrätt. Detta har utskottet i sin helhet inte velat vara med om, men vi anser att det är nödvändigt att man företar en utredning. Utskottets hemställan går ju ut på en hemställan till Kungl. Maj:t om en förutsättningslös utredning.

Att vi inte kan förbigå obligatoriet i skrivningen är väl klart. Vi måste ju även låta utredningen ta sikte på frågan huruvida det blir förmånligare för småföretagarna att komma in under obligatoriet eller om de får bättre förmåner vid ett frivilligt förfarande. Det är således en förutsättningslös utredning, som vi har förordat. Jag tycker ju, att herr Ringaby inte skulle ha anledning att ta anstöt av den skrivning, som utskottet har gjort, då vi endast har önskat att få den fråga, som utredningen skall besvara, allsidigt belyst.

Med det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 18, i anledning av väckta motioner om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar.

Andra lagutskottet hade till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 323 i första kammaren av herr *Sundin* och herr *Larsson, Thorsten*, samt

nr 395 i andra kammaren av herr *Gustafsson* i Kärby *m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte föranstalta om åtgärder för införande i vägtrafikförordningen av föreskrifter innebärande *dels* att skolskjutsfordon skulle utrustas med såväl framåt som bakåt synlig beteckning som angav, att fordonet var ett skolskjutsfordon, *dels* att stopplikt skulle åligga fordonstrafikant innan denne passerade ett skolskjutsfordon, som tog upp eller lämnade av elever utefter allmän väg.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motioner, I: 323 och II: 395, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Sunne, Thorsten Larsson* och *Wahrendorff*, fru *Svensson* samt herr *Anderson* i Sundsvall, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 323 och II: 395, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om sådan ändring av 46 § 1 mom. andra stycket vägtrafikförordningen som i reservationen angivits.

Den av reservanterna föreslagna ändringen i vägtrafikförordningen innebar, att den nu särskilda skyldigheten för fordonsförare att i vissa situationer hålla en med hänsyn till förhållandena tillräckligt låg hastighet skulle gälla även förare av fordon, som nalkades skolskjuts, då denna stannat för skolbarns av- eller påstigning.

Herr **SUNNE** (fp):

Herr talman! Vid detta utskottsutlåtande finns en reservation, och eftersom jag har varit med om att underteckna den ber jag att få säga några ord.

I de motioner det här gäller har yrkats, att riksdagen måtte föranstalta om åtgärder för införande i vägtrafikförordningen av föreskrifter innebärande

Om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar

dels att skolskjutsfordon skall utrustas med såväl framåt som bakåt synlig beteckning som anger, att fordonet är ett skolskjutsfordon, *dels* att stopplikt skall åligga fordonstrafikant innan denne passerar ett skolskjutsfordon, som tar upp eller lämnar av elever utefter allmän väg.

I de remissvar, som har inkommit till utskottet, har samtliga remissinstanser påyrkat, att skolskjutsar skall utmärkas med särskilda såväl framåt som bakåt synliga beteckningar. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har också upplyst om att styrelsen med stöd av ett av Kungl. Maj:t lämnat bemyndigande kommer att utfärda bestämmelser om att skolskjutsfordon från och med höstterminen i år skall utmärkas genom skyltar, som skall anbringas framtill och baktill på fordonet. Man kan alltså säga, att den första delen av motionsyrkandet därigenom blivit uppfyllt.

När det däremot gäller den andra delen av motionsyrkandet, nämligen om stopplikt, har skolöverstyrelsen, som — enligt vad jag föreställer mig — genom sina inspektörer ute i landet har väl reda på förhållandena, yrkat bifall till motionerna. Överstyrelsen säger, att den har funnit de i motionerna avsedda åtgärderna väl ägnade att minska riskerna för trafikolyckor i samband med skolskjutsning.

Statens trafiksäkerhetsråd avstyrker bifall till motionerna bl. a. med den motiveringen, att det måste vara ur många synpunkter mera tilltalande att uppfostera skolbarnen till försiktighet i trafiken än att genom författningsbestämmelser bjuda dem ett särskilt skydd i de fall då de icke iakttager försiktighet. Den motiveringen synes mig som gammal skolman inte hållbar. Barn, särskilt i de lägsta klasserna, handlar impulsivt, och jag tror att hur mycken trafikundervisning man än kostar på dem har det i detta fall ingen verkan. En och en kan man nog få dem att rätta sig efter föreskrifterna, men i grupp och kollektivt handlar de i många fall utan särskild tanke på de faror, som de kan

ge sig ut i. Det är så, att om t. ex. Kalle har bestämt att han skall hinna före Pelle till skolbussen, så inrättar han sig därefter — han lagar så att han har sina ytterkläder precis tillgängliga och kan få tag i dem omedelbart, när han kommer utanför skoldörren, och rusar så i väg för att komma först. Han tänker då inte på faran av att han kanske måste passera körbanan för att komma fram till bussen.

En kollega berättade för mig för en kort tid sedan om ett sådant fall, där ett par pojkar kom rusande. Det kom just då en bil, och den förste som låg före den andre såg över huvud taget ingenting alls utan sprang rakt på sidan av bilen. Han slog en volt, och skadorna blev inte livsfarliga, men om han hade kommit några ögonblick tidigare och kommit framför bilen hade kanske en dödsolycka inträffat.

Nationalföreningen för trafiksäkerhetsfrämjande avstyrker visserligen motionernas förslag om stopplikt men förordar, att ärendet göres till föremål för en närmare undersökning i syfte att skapa bättre förutsättningar för en bedömning av problemet. Nationalföreningen anser inte nu direkt tillräckligt att utan föregående utredning införa en sådan ovillkorlig bestämmelse.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ifrågasätter emellertid, om inte tillfredsställande resultat skulle kunna uppnås genom ändring av 46 § 1 mom. andra stycket vägtrafikförordningen så att den särskilda skyldigheten att hålla en med hänsyn till förhållandena tillräckligt låg hastighet kommer att gälla även förare av fordon, som nalkas fordon försett med tecken att det används för transport av skolbarn och som stannat för skolbarns av- eller påstigning.

Utskottsmajoriteten säger sig hysa viss sympati för den av styrelsen framförda tanken men slutar dock med att avstyrka förslaget. Vi reserverar hade nog helst velat yrka på stopplikt, som det görs i motionen. När ärendet behandlades i utskottet upplyste förresten en ledamot om att man hade mycket

Om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar

goda erfarenheter av stopplikten i För-
enta staterna. Han hade själv på ort
och ställe gjort iakttagelserna.

Det kan kanske för våra förhållan-
den vara nödvändigt, som Nationalför-
eningen för trafiksäkerhetens främjan-
de framhållit, med en utredning innan
en sådan ovillkorlig bestämmelse infö-
res, och därför har vi nöjt oss med att
yrka bifall till väg- och vattenbygg-
nadsstyrelsens förslag. De två sista styc-
kena på s. 4 i utskottets utlåtande
skulle då ersättas med den text som
finns på s. 5 och som jag tar mig fri-
heten att här citera: »Ehuru enligt ut-
skottets mening starka skäl talar för
den av motionärerna önskade stopp-
plikten, finner utskottet de av flertalet
remissinstanser anförda bestänklighe-
terna ha sådan styrka, att utskottet åt-
minstone inte för närvarande vill för-
orda stadgande om sådan stopplikt.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har
i stället ifrågasatt, att 46 § 1 mom. and-
ra stycket vägtrafikförordningen skulle
ändras så att den särskilda skyldigheten
att hålla en med hänsyn till förhållan-
dena tillräckligt låg hastighet — utskot-
tet hänvisar härom till redogörelsen
ovan för gällande bestämmelser — kom-
mer att gälla även förare av fordon,
som nalkas skolskjuts, då denna stannat
för skolbarns av- eller påstigning.

Visserligen fastslås i första stycket av
1 mom., att fordons hastighet skall an-
passas till vad behörig hänsyn till om-
ständigheterna kräver, och i andra styc-
ket stadgas, att det särskilt åligger for-
donsförare att hålla tillräckligt låg has-
tighet bl. a. då han nalkas barn, som
uppehåller sig på eller invid vägen. Lik-
väl måste det enligt utskottets mening
anses värdefullt, att det ifrågavarande
stadgandet ändras på sätt som väg- och
vattenbyggnadsstyrelsen förordat. Det
måste nämligen — bl. a. med hänsyn
till den omfattning, som skolskjutssyste-
met numera har — anses angeläget, att
det i körkortsundervisningen och genom
trafiksäkerhetspropagandan kan under-
strykas, att särskild försiktighet är på-
kallad just vid passerande av stillastå-

ende skolskjuts, och en uttrycklig be-
stämmelse därom utgör otvivelaktigt ett
bättre stöd härför än den allmänna re-
geln i momentets första stycke.»

Vi slutar med att föreslå att riksdag-
en i anledning av förevarande motio-
ner, I: 323 och II: 395, ville i skrivelse
till Kungl. Maj:t anhålla om sådan änd-
ring av 46 § 1 mom. andra stycket väg-
trafikförordningen som ovan angivits.

Därmed ber jag, herr talman, att få
yrka bifall till reservationen.

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! Som framgår av vad
som anförts från reservanternas sida
sönderfaller motionen i två delar. För
det första vill man ha en skylt, som mar-
kerar skolskjutsen. I det fallet har mo-
tionärerna haft den stora turen att få sin
önskan verkställd redan innan motionen
skrevs. Utskottet har således mycket ge-
neröst kunnat tillstyrka motionen i den
delen. Vi har haft skylten i fråga till
påseende och tycker att det är en myc-
ket vällovlig åtgärd som här företagits.

När det för det andra gäller stopp-
likten har emellertid utskottsmajoriteten en
helt annan mening än reservanterna. Vi
är alla överens om att det är nyttigt med
stopplikt, där det är möjligt att genom-
föra det, men det går ju inte att införa
stopplikt var som helst, när som helst
och på vilka vägar som helst i detta
land bara därför att där passerar en
skolskjuts. Stopplikten måste begränsas
till särskilda punkter. Det kan aldrig va-
ra nyttigt ur trafiksynpunkt att man
ständigt skall hålla reda på var en skol-
skjuts behagar stanna för att släppa av
några barn. Det kan inträffa att man har
en bilkö bakom sig, där bilförarna inte
kan se vad den förste bilföraren iakttar
när han bromsar in. Om det skall vara
stopplikt kan det uppstå åtskilliga kol-
lisioner på detta sätt. Det faller således
på sin egen orimlighet att införa stopp-
plikt i detta sammanhang.

Motionärerna och reservanterna har i
det läget återfallit till 46 § i vägtrafik-
förordningen, eftersom väg- och vatten-

Om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar

byggnadsstyrelsen, som upplästs här, ifrågasatt en omformulering eller utvidgning av 46 §, som ålägger föraren att bringa ned hastigheten så mycket som möjligt när han passerar en skolskjuts.

Emellertid finns redan denna anda och mening uttryckt i 46 §. Den säger nämligen, att varje bilförare skall iakttaga all den försiktighet som är nödvändig och alltid anpassa hastigheten efter det tillfälle eller den situation vari han befinner sig. Det finns således allaredan nu en uppmaning till varje bilförare att aldrig hålla högre hastighet än den som är lämplig vid det speciella tillfälle eller den situation det är fråga om.

Utskottet har uttalat, att det hyser en viss sympati för den av styrelsen uttryckta meningen, men jag vill här framhålla att detta inte får fattas så från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens sida, att vi önskar en omskrivning av 46 §. Vi anser att det är till fyllest med den formulering den har. Med dessa skäl har utskottet föreslagit att förevarande motioner icke borde föranleda någon annan åtgärd än vad som framgår av utskottets skrivning.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr SUNNE (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är riktigt, som herr Svensson säger, att det allmänt åligger bilförare att vara försiktig vid omkörningar, när det finns barn på vägen o. s. v. Men i det exempel som jag nämnde här, där en pojke kom rusande rakt emot en bil när han skulle till skolskjutsen, som höll på andra sidan vägen, uppskattade den som iakttagit händelsen att farten säkerligen låg mellan 80—90 kilometer. Med den farten ansåg föraren sig tydligen ha kört med varsamhet. Jag tror att om det fanns en mera bindande bestämmelse, t. ex. en bindande bestämmelse i vägtrafikförordningen, skulle detta ha betydelse såtillvida att större försiktighet iaktogs vid passerande av skolskjutsar.

Den som i likhet med mig under hela

sitt liv har ägnat sig åt barnuppfostran vet hur impulsivt barnen handlar, särskilt i den lägre skolåldern. När man dessutom vet att bilförare har mycket olika uppfattning om vad som är varsamhet i trafiken, tror jag det skulle vara av mycket stor betydelse om man följde väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag att införa en särskild punkt i vägtrafikförordningen om varsamhet vid passerandet av skolskjutsar som upptog eller avlämnade skolbarn vid allmän väg.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Det må tillåtas mig som motionär att säga ett par ord i den här frågan.

Det är alltid tragiskt med trafikolyckor, men det är mest tragiskt när barn blir offren. Den alltmer ökade omfattning, som skolskjutssystemet fått och kommer att få i vårt land, gör att vi måste ägna denna detalj av trafiken en alltmer skärpt uppmärksamhet.

Den motion, som nu är föremål för behandling, ville med sin framställning uppmärksamma just dessa saker. Jag behöver inte uppehålla mig så mycket vid motionen — det har redan herr Sunne gjort. Beträffande den första delen behöver jag bara konstatera, liksom de båda andra talarna gjort, att det är tacknämligt att en bestämmelse om de skyltar, som motionen talar om, kommit till stånd. Den andra delen av motionen, den som rör stopplikt, har rönt ganska stor uppmärksamhet både i pressen och inom de instanser som därav är berörda. Skolöverstyrelsen har, som här sagts, anslutit sig till tanken om stopplikt, och utan tvivel måste man säga sig, att en sådan vore mest effektiv och tryggast ur barnens synpunkt. Vid behandlingen av frågan inom utskottet har flertalet emellertid menat, att det för trafikens smidiga fortlöpande kanhända är bäst att inte i detta hänseende följa oss motionärer.

I stället har man fastnat för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag i denna fråga, som hänсыftar på § 46, vilket de övriga talarna också refererat. Denna pa-

Om införande i vägtrafikförordningen av vissa särskilda bestämmelser rörande skolskjutsar

ragrafs allmänna bestämmelse om försiktighet i trafiken har de flesta kanhända reda på, men vi vet också att den många gånger är för litet uppmärksam. I likhet med Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tror jag att det skulle innebära ett starkt understrykande av angelägenhetsgraden och ett ytterligare förbättrande av skyddet för skolskjutspassagerarna, alltså för skolbarnen, om man skärpte formuleringen av denna paragraf.

Som herr Svensson sade, har utskottets majoriteten sagt sig ha stor sympati för detta förslag, men man stannade tyvärr vid detta. Det hade väl varit bra mycket riktigare om man hade handlat i konsekvens med denna sympati och instämt i Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag.

Jag skall ta bara ett exempel, som hände hemma i mitt skoldistrikt. En pojke skulle gå av en skolbuss, väl utmärkt med skylt. Då uppstod den trafiksituationen, att en lastbil kom i möte med bussen i samma ögonblick som pojken skulle passera över vägen. Han såg denna lastbil och stannade upp, men samtidigt som han såg litet grand bakom lastbilen fortsatte han ytterligare ett steg ut på vägbanan. Han observerade därvid inte den Volkswagen, som kom efter, och han blev påkörd av denna. Det är alltså sådana situationer — sådana utrusningsolyckor, om man kan använda ett sådant uttryck — som vi vill försöka att ytterligare gardera oss emot.

Därför anser vi att det skulle vara av mycket stor betydelse om vikten av försiktighet vid passerande av stillastående skolskjuts ytterligare kunde inskräpas genom införande av begreppet skolskjuts i 46 §. Det skulle inte vara en så förfärligt egendomlig åtgärd. Det finns en hel del andra, likartade situationer som står uppräknade i 46 §. Jag tror att ett införande av begreppet skolskjuts i denna paragraf skulle ha den stora betydelsen, att körkortsaspiranterna vid läsningen av texten, som de skall och bör kunna, åtminstone får in detta begrepp i sitt medvetande och lär sig att de, när de

ser ett fordon, markerat som skolskjuts, skall nedbringa hastigheten och vara beredda på att det kan komma skolbarn utrusande och att detta innebär en stor trafikfara.

Det är med denna motivering, som vi reservanter har velat gå på Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens linje. Jag skall, herr talman, be att få yrka bifall till reservationen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepät propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sunne* begärde vortering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt vateringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sunne* och herr *Larsson, Thorsten*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ang fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

Ja — 87;

Nej — 44.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 19, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens konferens år 1958 vid dess fyrtioförsta sammanträde (sjunde sjöfartskonferensen) fattade beslut, dels ock i ämnet väckt motion, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen m. m.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 15, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 februari 1959 dagtecknad proposition, nr 71, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, hade Kungl. Maj:tt föreslagit riksdagen att antaga i propositionen införda förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag;

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m.;

3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1956 (nr 568) om rätt i vissa fall för hyresgäst till nytt hyresavtal; och

4) lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 7 december 1956 (nr 567) med vissa bestämmelser, som skola iakttagas sedan hyresregleringen upphört.

De av Kungl. Maj:tt framlagda lagförslagen inneburo bland annat, att lagstiftningen om hyresreglering och vad därmed sammanhängande skulle förlängas till och med utgången av år 1961.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat sju i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

de likalydande motionerna nr 402 i första kammaren av herr *Lindblom* och nr 491 i andra kammaren av herr *Gustafson* i Göteborg,

de likalydande motionerna nr 403 i första kammaren av herr *Mattsson* samt nr 492 i andra kammaren av herrar *Hansson* i Önnarp och *Carlsson* i Bake-röd,

de likalydande motionerna nr 404 i första kammaren av herr *Hansson*, *Gustaf Henry*, och nr 489 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås m. fl., samt

motionen nr 490 i andra kammaren av herr *Senander* m. fl.

I motionerna I: 402 och II: 491 hade hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta, att andra punkten i övergångsbestämmelserna till det ovan som 4) betecknade lagförslaget skulle utgå.

I motionerna I: 403 och II: 492 hade hemställts,

1) att riksdagen vid behandling av propositionen nr 71 måtte besluta, att hyresregleringslagen, bostadsrättskontrollagen och besittningsskyddslagen skulle äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1960;

2) att riksdagen måtte besluta att med verkan från den 1 juli 1959 kategori-mässig avveckling av hyresregleringslagen skulle ske i fråga om

a) upplåtelse av lägenhet eller del av lägenhet i en- och tvåfamiljshus; samt

b) upplåtelse av möblerade enkelrum;

3) att riksdagen måtte uttala angelägenheten av att myndigheterna vid sanering av stadskärnor sökte tillgodose behovet av kommersiella lokaler i enlighet med vad i motionerna anförts; även-som

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

4) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående sådan ändring av hyresregleringslagen, att vid generell hyreshöjning hänsyn kunde tagas jämväl till penningvärdeförsämring samt — därest hyresregleringslagens giltighetstid skulle utsträckas längre än vad ovan nu förordats — om framläggande av förslag för riksdagen i sagda syfte.

I motionerna I: 404 och II: 489 hade hemställts, att riksdagen måtte

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag angående ändrad lydelse av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag med de ändringar att

dels lagens giltighetstid begränsades till den 30 september 1960,

dels att 26 § av samma lag skulle erhålla i motionerna angiven lydelse,

2) antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring av lagen den 19 juni 1942 (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m. så ock om fortsatt giltighet av samma lag;

3) antaga förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1956 (nr 568) om rätt i vissa fall för hyresgäst till nytt hyresavtal med den ändring, att giltighetstiden begränsades till den 30 september 1960; ävensom

4) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utarbeta en plan för en total regional avveckling av hyresregleringen samt förelägga riksdagen densamma instundande höstsession.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

A. att riksdagen måtte

dels antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni

1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., så ock om fortsatt giltighet av samma lag,

dels ock avslå följande motioner, såvitt däri yrkats ändringar i detta lagförslag, nämligen

1. I: 403 och II: 492,
2. I: 404 och II: 489 samt
3. II: 490;

B. att riksdagen måtte

dels antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m.,

dels ock avslå följande motioner, såvitt däri yrkats ändringar i detta lagförslag, nämligen

1. 403 och II: 492 samt
2. I: 404 och II: 489;

C. att riksdagen måtte

dels antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1956 (nr 568) om rätt i vissa fall för hyresgäst till nytt hyresavtal,

dels ock avslå följande motioner, såvitt yrkats ändring i detta lagförslag, nämligen

1. I: 403 och II: 492 samt
2. I: 404 och II: 489;

D. att riksdagen,

med förklaring att riksdagen i anledning av motionerna I: 402 och II: 491 funnit viss ändring böra företagas i övergångsbestämmelserna till det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 7 december 1956 (nr 567) med vissa bestämmelser, som skola iakttagas sedan hyresregleringen upphört,

måtte antaga förslaget med följande ändring av övergångsbestämmelserna:

(Kungl. Maj:ts förslag)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1959. *Nya lydelsen av 2 § äger dock ej tillämpning på hyresavtal som slutits före ikraftträdandet.*

(Utskottets förslag)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1959. *Beträffande avtal som ingåtts före nämnda dag skall dock vad i 2 § första stycket stadgas icke gälla för kortare tid än till den 1 oktober 1959.*

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

E. att motionerna

1. I: 403 och II: 492, såvitt däri yrkats visst uttalande av riksdagen,

2. I: 403 och II: 492, såvitt däri yrkats utredning om viss ändring av hyresregleringslagen, samt

3. I: 404 och II: 489, såvitt däri yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t rörande avvecklingsplan,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Georg Carlsson* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i vissa angivna delar hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottets hemställan bort av riksdagen bifallas med följande avvikelser, nämligen

under *punkt A*

a) att ingressen till lagen angående fortsatt giltighet av hyresregleringslagen erhöles sådan lydelse, att lagen skulle gälla till och med den 31 december 1960 samt

b) att 26 § första stycket hyresregleringslagen erhöles denna lydelse:

Vad i denna lag stadgas skall ej äga tillämpning på upplåtelse av bostad, som är förenad med allmän tjänst, och ej heller på bostadsupplåtelse i *möblerad lägenhet om högst ett rum* eller i sådan hotell- eller pensionatrörelse, för vilken fordras myndighets tillstånd, eller i *fråga om lägenhet i hyresvärden tillhörigt en- eller tvåfamiljshus*;

under *punkt B* att ingressen till lagen angående fortsatt giltighet av bostadsrättskontrollagen erhöles sådan lydelse, att lagen skulle gälla till och med den 31 december 1960;

under *punkt C* att ingressen till lagen angående fortsatt giltighet av besittningsskyddslagen erhöles sådan lydelse, att lagen skulle gälla till och med den 31 december 1960;

2) av herr *Nyberg*, som ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade avfattning, reservationen

visade, samt att utskottets hemställan bort av riksdagen bifallas med i reservationen angivna avvikelser;

3) av herrar *Ebbe Ohlsson*, *Munktell* och *Bengtsson* i Göteborg, vilka ansett, att utskottets yttrande bort lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottets hemställan bort av riksdagen bifallas med följande avvikelser, nämligen

under *punkt A*

a) att ingressen till lagen angående fortsatt giltighet av hyresregleringslagen erhöles sådan lydelse, att lagen skulle gälla till och med den 31 december 1960;

b) att 26 § första stycket hyresregleringslagen erhöles denna lydelse:

Vad i denna lag stadgas skall ej äga tillämpning på upplåtelse av bostad, som är förenad med allmän tjänst, och ej heller på bostadsupplåtelse i *möblerad lägenhet om högst ett rum* eller i sådan hotell- eller pensionatrörelse, för vilken fordras myndighets tillstånd, eller i *fråga om lägenhet i hyresvärden tillhörigt en- eller tvåfamiljshus*.

c) att 26 § andra stycket hyresregleringslagen erhöles denna lydelse:

Stadgandena i 2—6 §§ skola ej äga tillämpning på upplåtelse av lägenhet i hyresvärden tillhörigt hus, som *uppförts med stöd av tertiärlån beviljat enligt kungörelsen den 29 juni 1946 om tertiärlån och tillägglån för flerfamiljshus eller senare författning i samma ämne, så länge lånet ej uppsagts till betalning, eller i fråga om lägenhet i hus, som uppförts utan stöd av dylikt statligt lån och färdigställt efter den 30 september 1957, eller i fråga om lägenhet, som är avsedd att helt eller till väsentlig del utnyttjas till annat ändamål än bostad*. Stadgandena skola ej heller tillämpas på upplåtelse i första hand av lägenhet i sådant av kommun eller av kommunalt eller därmed jämställt bostadsföretag förvaltad hus, som Konungen bestämmer.

under *punkt B*

a) att ingressen till lagen angående fortsatt giltighet av bostadsrättskontroll-

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

lagen erhöles sådan lydelse, att den skulle gälla till och med den 31 december 1960;

b) att bostadsrättskontrollagen erhöles den ändrade lydelse, reservationen visade;

under *punkt C* att ingressen till lagen angående fortsatt giltighet av besittningsskyddslagen erhöles sådan lydelse, att lagen skulle gälla till och med den 31 december 1960;

under *punkt E 3* att riksdagen i anledning av motionerna I: 404 och II: 489 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t inför 1959 års höstriksdag måtte framlägga förslag till plan för en total avveckling av hyresregleringslagstiftningen.

Herr **OHLSSON, EBBE**, (h):

Herr talman! Det underliga med denna hyreslagstiftning är att i vissa hänseenden alla är ense om densamma, medan vi i andra hänseenden är i hög grad oense. De råder full enighet om att en avveckling av hyresregleringslagen är önskvärd. Både år 1956 och 1957 har vi fattat beslut om en successiv kategorimässig och regional avveckling av hyreslagstiftningen.

Jag vill gärna erkänna att en del har gjorts, men i propositionen nr 71 till årets riksdag, där justitieministern redovisar vidtagna åtgärder, får man i varje fall inte något starkt intryck av att Kungl. Maj:t har utnyttjat möjligheterna till den avveckling eller modifiering av hyresregleringen, som man kan anse att riksdagens beslut 1956 och 1957 förutsatte. Detta har vi närmare redovisat i vår reservation, och jag återkommer strax till den saken.

I propositionen fick vi veta bl. a., att hyresrådet har gjort en undersökning om möjligheterna att häva regleringen i samtliga hyresreglerade orter med mindre än 20 000 invånare. Resultatet är intressant så till vida att fullmäktige i mer än tredjedel av dessa orter, eller i 166 av 440, har tillstyrkt antingen regional eller kategorimässig avveckling.

Det har upplysts till utskottet, att hy-

resrådet avser att inom den närmaste tiden inkomma till Kungl. Maj:t med de förslag till avveckling av hyresregleringen, som utredningen kan ge anledning till. Man får då verkligen hoppas att det blir ett snabbt resultat.

På sidan 18 i utlåtandet konstaterar utskottet, att »den nu beträdda vägen för regleringens avveckling är den lämpligaste». Så fortsätter man: »Utskottet vill emellertid kraftigt understryka angelägenheten av att den efter dessa linjer påbörjade avvecklingen bedrivs med all den stora bostadsproduktion som omständigheterna medger.»

Då utskottet nu i så otvetydiga ordalag ger uttryck för sin uppfattning, att en avveckling av hyresregleringen bör ske där förhållandena så medger, kan man väl förutsätta att detta med tanke på den stora bostadsproduktion som vi faktiskt för närvarande har i landet skall aktualisera ytterligare ändringar i gällande lagstiftning.

Då bör emellertid riksdagen få ett ord med i laget, få tillfälle att följa detta avvecklingsarbete och ta ställning till de ändringar i lagstiftningen, som kan vara av behovet påkallade. Under sådana förhållanden kan vi naturligtvis inte godta utskottsmajoritetens förslag om förlängning av hyresregleringslagen på två år. Vi vill begränsa förlängningen till ett år, således att lagen skall äga fortsatt giltighet endast till och med den 31 december 1960.

Då jag i början av mitt anförande hävdade, att regeringen inte utnyttjat de möjligheter till avveckling av hyresregleringen som riksdagen förutsatte 1956 och 1957 tänkte jag närmast på en- och tvåfamiljshus, möblerade rum samt lägenheter i inte statsbelånade hus. Vi har därvidlag väntat på initiativ från regeringens sida, men ingenting har skett.

Nu skall jag, herr talman, inte förledas till att uppta kammarens tid med att fördjupa mig i de argument och synpunkter som kan anföras för riktigheten av vår uppfattning att en- och tvåfamiljshus samt möblerade rum utan vidare kan släppas fria från hyresregle-

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

ringen. Dessa synpunkter har år efter år framförts här i riksdagen, och kammarledamöterna känner alla väl till argumenten både för och emot ett upphävande av hyresregleringen. Jag inskränker mig till att konstatera, att man tycks ha en ganska underlig uppfattning om ägarna av en- eller tvåfamiljshus. Man tycks betrakta dem som något slags särskilt farliga människor som på ett oriktigt och orimligt sätt skulle utnyttja sina möjligheter om hyresregleringen för deras del skulle upphävas. Det är absolut inte på det sättet. Och vad beträffar hyresgästerna är de väl i detta fall varken några oskyldiga lamm eller motsatsen.

Dessa tiotusentals ägare av en- eller tvåfamiljshus, som haft nog initiativkraft och framåtanda för att bygga ett eget hus — vad slags människor är de egentligen? Ja, de är ju ingenting annat än ett brett tvärsnitt av hela vårt folkmaterial — det är herrar Anderssoner, Petterssoner, Olssoner och Lundströmmer. Och i praktiken går det väl oftast så till, att man under hand kommer överens om den eller den hyran, alldeles oavsett hyresregleringslagen — dessa människor bor ju alldeles inpå varandra, de träffar samman varje dag.

Men det finns en olägenhet i detta sammanhang. Ingen regel är utan undantag, och det händer naturligtvis att dessa fastighetsägare får hyresgäster som det inte är roligt att ha att göra med. Och med stöd av lagen kan var och en av dessa hyresgäster säga: »Här sitter jag så länge jag vill!» Man förstår att det på detta sätt ute i livet uppstår många kontroverser, spänningar och motsättningar mellan människorna.

En annan olägenhet, som följer av den nu nämnda, är att många fastighetsägare under dessa förhållanden drar sig för att ta hyresgäster och i stället försöker klara sig ändå.

Precis samma sak gäller beträffande de möblerade rummen. Många av kammarrens ärade ledamöter har ju själva mycket stor erfarenhet på det området, och jag skulle tro att vi inte har någon kännning av hyresregleringslagen, utan

hyresvärdinnorna kommer och säger: »Nu tycker jag tidpunkten är inne att vi höjer hyran med en tia eller två denna månad och i fortsättningen.» Därvid blir det — inte ropar hyresgästen på polis eller åberopar hyresregleringslagen för det. De människor, som gör något sådant, är precis samma kategori som jag nyss nämnde, människor som ingen av oss är särskilt förtjust i. Sådana besvärliga och otrevliga människor finns ju också, men de sitter där de sitter och kan åberopa lagen.

Från vårt håll kan vi inte dela utskottets uppfattning. Utskottet skriver år efter år mycket positivt när det gäller en avveckling av hyresregleringslagen, men jag måste konstatera — naturligtvis borde jag då vända mig till utskottets ärade ordförande herr Osvald, men det är kanske riktigast att jag i främsta rummet vänder mig till herr Lindahl — att den melodi som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet spelar i sin till riksdagen avgivna kungl. proposition, eller rättade sagt den takt han där anger, den följer också herr Lindahl mycket noggrant. Jag har alltid varit irriterad av att utskottet inte någon enda gång vågat för sin del vara litet djärvare än regeringen, inte vågat ta egna initiativ i dessa sammanhang, t. ex. beträffande de möblerade rummen, hyreslägenheter i en- eller tvåfamiljshus och hyreslägenheter i icke statsbelånade hus. Man tar inga egna initiativ, och därför vågar jag — även om det kanske inte är alldeles korrekt — gå förbi utskottet och säga till herr justitieministern, att det helt och hållet beror på honom och vad han i detta fall gör. Nog är det bra med försiktighet, men en så överdriven försiktighet som regeringen i detta fall lägger i dagen kan jag naturligtvis inte sentera. I detta fall är det vi som är de radikala, medan herr statsrådet, regeringen och utskottsmajoriteten representerar den konservativa falangen.

Nu blir det beklagligtvis inte som vi önskar, utan riksdagen kommer att besluta en tvåårig förlängning av hyresregleringslagstiftningen till den 31 december 1961, och då har jag ingenting annat

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

att göra än att vädja till herr justitieministern, att han vågar sig på något kraftfullare initiativ och visar litet mindre rädsla när det gäller att verkligen någon gång få denna nu mycket gamla kristidslagstiftning ur världen.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till vår reservation nr 3.

Herr CARLSSON, GEORG, (cp):

Herr talman! Vid behandlingen i tredje lagutskottet av föreliggande proposition har konstaterats, att vissa lättnader kunnat genomföras i fråga om hyresregleringen. Vi har också varit ganska eniga om att det skulle vara lyckligt, om man så fort som möjligt kunde avveckla ännu mera på detta område. Under sådana omständigheter tycker man nog, att hyresregleringen kunnat förlängas bara ett år i sänder. En del andra frågor, som den föregående talaren var inne på, har också diskuterats, såsom upplåtandet av lägenheter i en- och tvåfamiljshus samt möblerade rum. Även när det gäller dessa saker kan det vara tvivelaktigt, om det är någon nytta med att ha regleringen kvar.

Under dessa förhållanden anser jag, i likhet med den föregående talaren, att man på detta område borde kunna gå ett litet steg längre än vad utskottet föreslagit. På grund därav vill jag yrka bifall till reservation nr 1.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Såsom de båda talesmännen för reservanternas redan framhållit, råder allmän enighet om att hyresregleringslagen bör upphävas snarast möjligt. Det har också utskottet i år likasom vid tidigare tillfällen givit klart uttryck åt. Emellertid finns det, såvitt jag har kunnat konstatera, inte någon som tror att det är möjligt att avveckla hyresregleringslagen under loppet av år 1960, utan en avveckling kommer att kräva en längre tid. Under sådana omständigheter synes det mig vara ett

principrytteri att kräva, att lagen endast skall förlängas ett år, då man med säkerhet kan utgå ifrån att det därefter kan bli nödvändigt att förlänga lagen ytterligare ett år.

Parterna på hyresmarknaden har också varit överens om att en förlängning av lagen på två år är nödvändig. Härtill kommer ytterligare, att hyreslagskommittén, som skall utarbeta förslag till besittningsskydd, inte kommer att vara färdig med sitt arbete i så god tid, att förslag till ny hyreslagstiftning kan framläggas till 1960 års riksdag utan först till 1961 års riksdag. Även detta har enligt utskottets mening varit ett motiv för att nu förlänga lagen på två år. Det är en praktisk åtgärd att inte behöva ta upp denna fråga till behandling varje år.

Jag skulle i anslutning till detta vilja säga att de svårigheter, som en fastighetsägare kan ha av en besvärlig hyresgäst och som herr Ebbe Ohlsson talade om, ju inte blir mindre därav att man förlänger lagen i två etapper än om man förlänger den i två år med en gång, eftersom man ändå inte utgår från att lagen kan upphöra att gälla efter 1960 års slut.

Herr Ebbe Ohlsson var också inne på den utredning, som hyresrådet har låtit verkställa och som skall ligga till grund för en plan för avveckling av hyreslagstiftningen. Man har enligt mitt förmenande all anledning utgå från att denna plan kommer att läggas till grund för förändringar i hyresregleringen, i den mån sådana då kan anses vara befogade. Även detta är ett skäl för att man nu förlänger lagen under två år, såsom regeringen har föreslagit.

Jag skulle slutligen vilja säga, att de olika förslag om kategorimässig avveckling i snabbare takt, som motionsvis framförts, naturligtvis på vissa håll kan vara helt befogade. Vi har emellertid inom utskottet ansett att en sådan kategorimässig avveckling i första hand bör företagas inom ramen för den regionala avvecklingen av hyresregleringen.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

Herr LINDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag blev av herr Ebbe Ohlsson direkt uppmanad att svara på ett par frågor, och det får jag väl lov att göra med några ord, fastän jag inte trott att denna debatt skulle behöva bli så långvarig och att så mycket skulle behöva sägas från vårt håll när väl utskottets ordförande framfört utskottets ståndpunkt.

Jag tycker nog att herr Ohlsson är litet ensidig när han bara ser på hyresregleringslagen såsom någonting som inte går att ändra på. Han resignerar inför det oundvikliga. Han har tydligen glömt bort de stora förändringar som har skett i fråga om tillämpningen av hyresregleringslagen. Många kommuner har tillkännagivit att de inte behöver denna lag längre. Jag misstänker på grundval av förhållanden som jag känner till att i mindre tätorter kan man snart vara av med lagen eftersom bostadsbristen tack vare den sociala bostadspolitiken är på väg att avskaffas. Jag tycker att de som nu vill uppträda som om de vore fördelade av majoriteten i utskottet borde vara litet rättvisa och inte glömma bort detta.

Enligt mitt sätt att se är detta närmast en kommunal fråga av inte så liten betydelse. Det gäller ju för kommunerna själva att bli på det klara med huruvida hyresregleringslagen skall bibehållas eller inte, och då bör kommunerna vara litet rädda om sin möjlighet att påverka utvecklingen, när de nu har denna möjlighet. En anpassning bör kunna ske utan alltför stor irritation.

Man kan också fråga sig varför högern i denna fråga intagit en sådan ståndpunkt som den gjort. När de parter som närmast har att ge akt på hyresregleringslagen och dess verkningar inte har något särskilt att invända, tycker jag att högern, som i viss mån är förbunden med den ena parten på hyresmarknaden, skulle nöja sig tills vidare och låta förslaget gå igenom som det är.

Det är inte så konstigt, herr Ohlsson, om vi är lojala mot regeringen. Det vore säkert herr Ohlsson också om statsministern hette Hjalmarson. Denna lo-

jalitet sammanhänger med att vi anser att det är förnuftiga förslag som regeringen kommer med. Det är ju här inte fråga om en angelägenhet enbart för regeringen utan en angelägenhet för människorna runt om i Sveriges bygder. Vi kan ju ändå säga oss att hyresgästerna i Stockholm, Göteborg, Malmö och en hel rad andra orter känner en viss trygghet tack vare hyresregleringslagen, man känner sig skyddad för överraskningar av olika slag. Över huvud taget har lagen en mycket stor betydelse där bostadsbristen alltjämt är stor.

Detta var vad jag ville säga till herr Ohlsson i all vänlighet. Vi brukar ju alltid diskutera dessa frågor utan att på något sätt släppa lös lidelserna från någondera sidan.

Jag ber med detta, herr talman, att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr LINDBLOM (fp):

Herr talman! Egentligen skulle jag inte ha behövt begära ordet, emedan utskottet har biträtt den motion som jag väckt i denna fråga, men jag skall ändå ta till orda med anledning av de delade meningar som råder beträffande förlängningen. Jag hade inte tagit upp frågan om förlängningen i min motion av det skälet att jag ansåg att det ur praktiska synpunkter kunde komma på ett ut om lagens giltighet förlängdes på ett år eller två år, emedan Kungl. Maj:t nu har fått fullmakt av riksdagen att avveckla från ort till ort allteftersom framställningar kommer in, vare sig det gäller regional eller kategorimässig avveckling.

Med anledning av det beslut som fattades 1957 har statens hyresråd företagit en granskning som ju är refererad både i propositionen och i utskottsutlåtandet, och denna undersökning har visat att man börjat avveckla hyresregleringen på rätt många orter. Jag tror att detta är den enda riktiga vägen. Jag har hävdat under många år att om vi över huvud taget skall komma till rätta med det här problemet och någon gång få en något så när allmän avveckling,

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

så måste det ske dels regionalt och dels kategorimässigt. Det kan ju på en ort finnas anledning att helt avveckla regleringen, medan man på en annan ort inte anser sig vilja avveckla den beträffande bostäderna men däremot kanske beträffande affärslokaler, garage och liknande.

Emellertid vill jag säga beträffande de nu inkomna uppgifterna från de olika kommunerna att jag kan hålla med herr Ebbe Ohlsson, då han talar om den tröghetslag som gör sig gällande på det här området. Det har nämligen visat sig att hyresregleringslagen har existerat så länge att människorna har blivit liksom vanda vid den och fruktar att någonting förskräckligt skulle hända om den till äventyrs skulle avvecklas. Det är naturligtvis överbetonad ängslan. Det förhåller sig väl inte på det sättet på de flesta orter.

Jag kan ju ta ett enda exempel som visar vad jag menar. Det finns en ort, där hyresnämnden hade gjort enhällig framställning till fullmäktige att lagen skulle avvecklas, därför att det icke förekommit mer än ett å två mål om året. Man tyckte att det var onödigt att under sådana förhållanden vidmakthålla hela denna vidlyftiga apparat; jag har själv läst handlingarna rörande detta ärende. Fullmäktige beslöt emellertid hemställa att lagen fortfarande skulle tillämpas trots att hyresnämnden, som man kunde ha trott skulle vara obenägen att så att säga avsäga den gren på vilken den själv satt, hade sett frågan ur mer förnuftsmässig och praktisk synpunkt och menat att det inte var nödvändigt att ha regleringen kvar, när den tillämpades i så få fall. När utskottet på s. 18 i utlåtandet talar om att de kommunala myndigheternas bedömning av situationen på hyresmarknaden bör vinna behörigt beaktande, kan man kanske därför sätta ett frågetecken. Det råder en ängslan för att ett ingripande på detta område kan innebära en större fara än som i verkligheten föreligger.

Eftersom justitieministern är närvarande i kammaren skulle jag därför vilja säga att när de handlingar, som för närvarande bearbetas i hyresrådet, in-

kommer till departementet för slutligt avgörande, tror jag att det finns skäl att vara ganska hårdhänt. Det är farligt när människorna hyser en sådan övertro på en lagstiftning — som egentligen i många avseenden utgör ett hinder för utvecklingen — att den bibehålles längre än nödvändigt, ja, så länge till och med att den i många avseenden står där hindrande i vägen.

Med hänsyn till tidigare fattat beslut enligt vilket Kungl. Maj:t har full frihet att bifalla eventuella framställningar om avveckling av regleringen från de olika kommunerna har jag inte ansett det lämpligt att i motionen påyrka en förlängning endast med ett år. Partsrepresentanterna, Sveriges fastighetsägareförbund och Hyresgästernas riksförbund, har ju båda tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Det kan naturligtvis finnas ett visst fog för uppfattningen att en krislagstiftning inte bör förlängas mer än ett år i taget — detta har ju varit kutym i andra fall — men när man nu i praktiken når samma resultat, oavsett om lagstiftningen förlänges på ett år eller på två år, tycker jag att det är ganska meningslöst att diskutera den frågan.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! Utskottets yttrande inleds med det konstaterandet att allmän enighet råder om att hyresregleringen bör avvecklas så snart omständigheterna medger detta. Liknande uttalanden har tidigare gjorts från riksdagens sida.

Jag tror att under den här vackra formuleringen döljer sig meningar som inte är fullt så likformiga som man kunde frestas att anta. Det finns nog åtskilliga, som lägger huvudvikten på den första delen av meningen — att hyresregleringen bör snarast avvecklas — medan andra fäster större vikt vid den senare delen och tänker som så, att om man ställer stränga krav på att omständigheterna skall medge ett upphä-

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m. vande, har man ingenting emot att möjliggöra ett sådant.

Jag för min del tillhör den första kategorien, den som är mycket intresserad av att hyresregleringslagen upphävs snarast möjligt. Det kanske då kan förvåna att jag inte undertecknat den reservation som förordar en kortare förlängning. Jag har därför ansett mig här böra deklarerera min ståndpunkt. Jag åberopar vad som tidigare framförts i debatten, nämligen att det föreligger allmän enighet om att man inte kan tänka sig ett fullständigt upphävande av hyresregleringslagen inom de närmaste två åren, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle utgöra förlängningstiden.

Jag har därför inte ansett det vara mer än en formsak om man förlänger lagen på ett eller två år, och förden skull har jag inte ansett mig ha anledning biträda reservationsyrkandena i den delen. För min del anser jag liksom föregående talare att det är av betydligt större betydelse, att stor intensitet läggs ned i strävandena att genomföra den regionala avvecklingen i så stor omfattning som möjligt. Jag är övertygad om att sedan man på en del orter har genomfört en regional avveckling kommer de erfarenheter, som man där får av tillståndet efter hyresregleringslagens upphävande, att utgöra ett incitament till ytterligare avvecklingar och slutligen till lagens fullständiga upphävande.

En viss kritik finns nog anledning att rikta mot den takt, vari den regionala avvecklingen hittills har skett, men man får utgå ifrån att det under den fortsatta giltighetstiden blir större fart på det arbetet. Med dessa ord har jag velat förklara, varför jag inte har biträtt yrkandet om en kortare förlängning.

Herr MATTSSON (cp):

Herr talman! I denna kammare har från centerpartiet väckts en motion nr 403. Där har vi tagit upp frågan om de kommersiella lokalerna. Vi är mycket tveksamma, i vilken mån de skall un-

dantas från hyresreglering. Vi har här en uppfattning som är helt motsatt den som framkommit från högerhåll.

Med anledning av utskottets skrivning på denna punkt vill jag säga några ord.

I utskottets utlåtande heter det nämligen på s. 19: »Vid prövning av giltigheten av en verkställd uppsägning till avflyttning brukar hyresnämnder och hyresråd, för att godtaga uppsägningen, ofta kräva att en mer eller mindre likvärdig lägenhet eller lokal står till hyresgästens förfogande.»

När det gäller saneringen av stadskärnorna, främst i storstäderna, har flera företag, som kanske har drivits där sedan generationer tillbaka, blivit nödsakade att flytta på sig. För dessa företag är det givetvis oerhört viktigt att de kan fortsätta sin rörelse i samma del av staden som tidigare. Jag skulle vilja påstå att om man flyttar ett bokbinderi eller en annan rörelse långt ut till ett ytterområde, blir det omöjligt för vederbörande att fortsätta sin verksamhet. De gamla kunderna, som är vana att söka honom, kommer i många fall att vända sig åt annat håll, och han får under alla förhållanden svårt att uppehålla tidigare affärsförbindelser. Detta kommer att medföra stora svårigheter för många företagare. Här borde städerna genom att bygga hantverkshus eller liknande hjälpa småföretagare och utövare av hantverksyrken att fortsätta sin rörelse.

Om hyresregleringen skulle slopas för dessa kategorier, föreligger risk för att det sker en övervältring av hyreskostnader från bostadslägenheter till affärs- lägenheter och verkstadslokaler. Det är därför, herr talman, som jag vill deklarerera, att vi från Centerpartiet inte kan biträda en sådan ordning.

När denna fråga skall behandlas i fortsättningen, hoppas jag att regeringen vidtager sådana åtgärder att företagarna icke blir bortglömda utan får möjlighet att fortsätta sin rörelse.

Med detta vill jag instämma i den reservation som avgivits av herr Georg Carlsson och herr Hansson i Skegrie.

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

Herr OSVALD (fp) kort genmäle:

Herr talman! Med anledning av den föregående ärade talarens anförande vill jag bara säga att det förhållande som han berör och de svårigheter som ibland kan inställa sig för en del småföretagare har man ju på olika sätt redan försökt att avhjälpa. I varje fall lägger de stora städerna ned mycket arbete på att ordna för hantverkare och andra småföretagare, när det blir fråga om reglering av stadskärnorna. Därför har vi också i utskottets utlåtande med fullt fog kunnat skriva att »motionärernas önskemål om hänsynstagande till lokalinnehavares intressen vid sanering av stadskärnor anses redan vara tillgodosett i tillräcklig omfattning».

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående varje punkt av utskottets i det nu föredragna utlåtandet gjorda hemställan. I avseende å punkten A komme propositioner att framställas först särskilt rörande ettvar av de stadsganden i det under punkten behandlade lagförslaget, beträffande vilket annat yrkande framställts än om bifall till utskottets hemställan samt därefter särskilt i fråga om utskottets hemställan i övrigt under punkten A.

Punkten A

Kungl. Maj:ts av utskottet i denna punkt tillstyrkta lagförslag

26 § första stycket

Såvitt gällde detta stycke, anförde herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle godkännas, dels ock att den ändring i nämnda stycke skulle godkännas som förordats dels i den av herrar Georg Carlsson och Hansson i Skegrie vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen och dels i reservationen nr 3, av herr Ebbe Ohlsson m. fl.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på

godkännande av utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ohlsson, Ebbe*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner vad tredje lagutskottet i sitt utlåtande nr 15 punkten A hemställt såvitt gäller 26 § första stycket i det under punkten berörda lagförslaget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den ändring i nämnda stycke som förordats dels i den av herrar Georg Carlsson och Hansson i Skegrie vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen och dels i reservationen nr 3, av herr Ebbe Ohlsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Ohlsson, Ebbe*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 106;

Nej — 33.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

26 § andra stycket

I fråga om detta stycke, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle godkännas, dels ock att den ändring i nämnda stycke skulle godkännas som förordats i den av herr Ebbe Ohlsson m. fl. vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden och förklarade sig anse pro-

Ang. fortsatt giltighet av hyresregleringslagen, m. m.

positionen på godkännande av utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ohlsson, Ebbe*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner vad tredje lagutskottet i utlåtande nr 15 punkten A hemställt såvitt gäller 26 § andra stycket i det under punkten berörda lagförslaget, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, godkännes den ändring i nämnda stycke som förordats i den av herr *Ebbe Ohlsson m. fl.* vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstad för ja-propositionen.

Ingressen

Herr talmannen yttrade, att rörande ingressen hade yrkats dels att densamma skulle godkännas, dels ock att ingressen skulle godkännas med den ändring, som förordats i de vid utlåtandet avgivna reservationerna nr 1 och 3.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på ingressens godkännande vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ohlsson, Ebbe*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner ingressen till det av tredje lagutskottet i utlåtande nr 15 punkten A tillstyrkta lagförslaget, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, godkännes ingressen med den ändring, som förordats i de vid ut-

låtandet avgivna reservationerna nr 1 och 3.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Ohlsson, Ebbe*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 99;
Nej — 34.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Utskottets hemställan i övrigt under punkten A

Bifölls.

Punkten B

I avseende å denna punkt, anförde vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herrar *Georg Carlsson* och *Hansson i Skegrie* vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen i denna del; samt 3:o) att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölles i reservationen nr 3, av herr *Ebbe Ohlsson m. fl.*, i förevarande del.

Vid sedermera enligt berörda yrkanden gjorda propositioner bifölls vad utskottet i punkten B hemställt.

Punkten C

Rörande denna punkt gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i de vid utlåtandet avgivna reservationerna nr 1 och 3 i denna del; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna D, E 1 och E 2

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. fortsatt tillståndstvång för byggnadsarbete*Punkten E 3*

Beträffande nu förevarande punkt gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen i motsvarande del; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 16, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om makars gemensamma bostad, dels ock i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. fortsatt tillståndstvång för byggnadsarbete

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 17, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 27 februari 1959 dagtecknad proposition, nr 83, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete, vilken enligt lag den 2 maj 1958 (nr 194) gäller till och med den 30 juni 1959, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1961.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat fyra i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 410, av herr *Mannerskantz m. fl.*, och nr 425, av herr *Lindblom m. fl.*, samt inom andra kammaren nr 500, av herrarna *Lothigius* och *Regnell*, och nr 507, av herr *Gustafsson* i Skellefteå m. fl.

I motionerna I: 410 och II: 500, som var likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte avslå förslaget i propositionen nr 83 till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete.

I motionerna I: 425 och II: 507, ävenledes likalydande, hade föreslagits, att riksdagen skulle avslå förslaget i propositionen nr 83 till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete, samt även i övrigt beakta vad i motionerna anförts.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 410 och II: 500 samt I: 425 och II: 507 bifalla förevarande proposition.

Reservation hade anförts av herrarna *Osvald*, *Ebbe Ohlsson*, *Gunnar Pettersson*, *Munktel*, *Nyberg* och *Bengtsson* i Göteborg, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till motionerna I: 425 och II: 507 samt I: 410 och II: 500 måtte avslå förevarande proposition.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Den senaste tidens utveckling på det ekonomiska området och flera års utveckling på det tekniska området har såvitt jag kan förstå visat att byggnadsregleringen för närvarande är fullkomligt överflödigt och kan upphävas. Emellertid har regeringen inte velat ta det steget, även om den just nu har satt en mycket stor del av lagens bestämmelser ur kraft. Det enda som nu egentligen kvarstår av lagen är de be-

Ang. fortsatt tillståndsvång för byggnadsarbete

stämmelser som är avsedda att verka för en säsongutjämning. Emellertid kan, som reservanternas i detta utlåtande framhållit, ordnas med en säsongutjämning på flera olika sätt, utan att man fördenskull behöver ha kvar denna regleringslag. Jag vill också erinra om — och det har vi understrukit i reservationen till detta utlåtande — att 1949 års investeringskommitté har framhållit, att det understundom har visat sig förenat med avsevärda olägenheter att bibehålla en reglering i säsongutjämnande syfte, bland annat — och kanske framför allt — av den anledningen att just på grund av byggnadsregleringen har arbetskraft under vissa tider måst gå sysslolös. Hade regleringen inte funnits, hade det varit möjligt att ge denna arbetskraft sysselsättning.

De åtgärder, som nu har vidtagits på en del platser i vårt land för att undersöka om det inte blivit möjligt att klara sig utan en lagstiftning, är naturligtvis av stort intresse. För min personliga del tror jag, att det varit möjligt att omedelbart för hela landet införa en anordning liknande den som man nu prövar försöksvis. Dessutom kan man väl också tänka sig att man genom avtalsförhandlingar mellan parterna på byggnadsmarknaden skulle kunna uppnå en jämn fördelning av byggnadsverksamheten under året.

Under sådana omständigheter hade det, såvitt jag förstår, varit det riktigaste att nu upphäva lagen. Nu säger mången, att det inte är mycket som är kvar av lagen för närvarande — det är ju bara dessa bestämmelser om igångsättnings-tillståndet — men vad som enligt min och de övriga reservanternas mening är det allvarliga är, att Kungl. Maj:t när som helst kan sätta alla lagens bestämmelser i kraft igen, och då kan vi få byggnadsregleringen i dess ursprungliga, fullständiga skick.

Jag ber därför, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till den vid detta utlåtande fogade reservationen.

Herr LINDAHL (s):

Herr talman! I det utlåtande av tredje lagutskottet som nu skall avgöras är det

ju strängt taget bara på några punkter, som uppfattningarna i utskottet har gått riktigt isär. Utskottet anser i likhet med Kungl. Maj:t att lagen bör vara i kraft till och med den 30 juni 1961, medan reservanternas anser att lagens livslängd bara skall vara ett par månader till och att lagen alltså skall upphöra att gälla den 30 juni 1959. Man kan sålunda säga att striden står omkring dessa båda årtal, 1959 och 1961.

Utskottet tycker att lagen alltså, oaktat de begränsningar som inträffat i dess tillämpning, har en stor uppgift att fylla. Reservanternas anser att lagen är betydelselös, och det är klart att vi inom utskottet med hänsyn till dessa båda olika betraktelsesätt i föreliggande fråga inte kunde komma riktigt överens. Eljest tycker jag för min del — jag kanske sade det i utskottet också — att det här sista anfallet mot byggnadsregleringen — d. v. s. det som praktiskt taget finns kvar av den — har samma verkan, som om man håller på att slå in öppna dörrar. Regeringen har ju på grund av den utveckling som skett på olika områden kunnat avskaffa lagens tillämpande i alltför större omfattning. Detta har också här sagts av utskottets ordförande, men ändå befarar reservanternas, att dessa delar av lagen skall hastigt kunna komma i funktion igen. Jag är inte Kungl. Maj:ts regering, men jag är övertygad om att det måste ske någonting alldeles särskilt, om de avskaffade delarna av byggnadslagen återigen skulle sättas i kraft. Jag tror att man med ganska stort lugn kan se framtiden an på den punkten.

När det gäller byggnadslagstiftningen kan man inte bortse ifrån att vi nu kommit dithän att den som vill bygga kan bygga praktiskt taget precis hur mycket som helst. Det finns arbetskraft, och det finns gott om pengar i bankerna. Det enda tillstånd en byggherre nu behöver tänka på är igångsättningsstillståndet. Det är i regel länsarbetsnämnderna som utdelar dessa tillstånd, och jag har mig bekant att de behandlar dessa frågor generöst och med förståelse.

Det vore en överdrift att säga att reservanternas går till storms mot dessa tillstånd, men de anser att eftersom till-

Ang. fortsatt tillståndsvång för byggnadsarbete

ståndsvånget finns i byggnadslagen, skall byggnadslagen avskaffas för att även igångsättningstillståndet skall försvinna.

Jag påminner mig emellertid att man här i kammaren tidigare har diskuterat denna fråga, och då sade man ifrån samma håll, som nu tycker illa om igångsättningstillståndet, att lagen kunde få finnas, men den skulle då bara innehålla igångsättningstillståndet.

Vi hävdar från utskottets sida, att denna del av lagen alltså är behövlig. Den är ett skydd för arbetarna inom byggnadsbranschen. Och vi anser att en säsongutjämning mellan sommar och vinter alltså behövs för sysselsättningen.

Vi har också från utskottets sida påpekat att dessa igångsättningstillstånd har haft en stor uppgift att fylla under de senaste vintrarna, då vi haft en stor arbetslöshet inom byggnadsbranschen. Den frågan kan alltid ställas om det inte även i fortsättningen måste finnas någonting som verkar för en utjämning mellan säsongerna och bekämpar arbetslösheten inom vissa fack. Jag har inte sagt att det måste vara en lag, som skall klara den uppgiften i alla tider. Regeringen har tagit initiativet till bildande av s. k. samarbetsnämnder på en rad orter i landet. Dessa skall se till att uppgörelser och överenskommelser mellan arbetare och arbetsgivare blir sådana att arbetslösheten bekämpas genom byggnation på vintern. Men jag har mycket svårt att tro att dessa försök, som vi har all anledning att gilla, skall bära frukt redan till den 30 juni 1959.

Jag är inte riktigt överens med reservanterna när de påstår att den nya byggnadstekniken har medfört att det är ganska likgiltigt om byggnation sker på sommaren eller vintern. Jag tror mig veta att de som sysslar med byggnadsverksamhet har en annan uppfattning. Det finns vintrar då arbetare faktiskt kan vara sysselsatta halva dagen med att skotta snö på bygget innan de kommer fram till sina arbetsplatser. Sådana snöfall kan upprepas dag efter dag. Reservanterna borde sannerligen resonera om saken med någon byggmästare som kän-

ner till förhållandena. Så långt har vi inte kommit inom tekniken att vi kan bestämma var snön skall falla, så att den låter bli att falla över byggena utan faller på andra platser där den inte åstadkommer något ohägn. Hur styva teknikerna än är torde det dröja innan de kan klara den saken.

Det är en sak som jag här vill omnämna, nämligen att det verkar som om motionärerna själva inte tror att arbetslösheten inte kommer att upphöra på vintrarna. De har varit ädelmodiga nog att säga att det allmänna då får sätta i gång arbeten. Det betyder sålunda att det allmänna, exempelvis kommunerna, skall sätta i gång att gräva ledningar eller göra i ordning gator på vintrarna. Ni vet alla hur det kan vara att utföra dylika saker när det är meterdjup tjäle. De eventuella högre kostnader, som uppstår genom att bygga på vintern, skulle då skjutas över på det allmänna. Jag misstänker att kommunalmännen inte är så särskilt intresserade av detta.

Herr talman! Jag tror att kammarens ledamöter lugnt kan biträda utskottets utlåtande. Det sker ingen orätt och det uppstår ingen fara om vi bevarar detta lilla fragment av lagen tills man har prövat sig fram och fått någonting som ersätter lagen i vad gäller igångsättningstillståndet. När man har fått det, har man på ett hyggligt sätt löst hela frågan, och därför tycker jag för min del att utskottets resonemang på den här punkten är riktigt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Osvald* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad tredje lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Osvald* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 47.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Föredrogos ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande och memorial:

nr 19, i anledning av väckt motion om befrielse från dansundervisning i skolorna; och

nr 20, i anledning av väckt motion om dubbla åldersgränser för barns beivrande av offentlig filmföreställning, m. m.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Anmälades jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 170, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av soccernärningen i riket.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 24 bifölls även av andra kammaren.

Interpellation ang. försakingringen i Belgien från de svenska malmbolagen

Herr *BIRKE* (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Det torde vara uppenbart och ofrånkomligt att den uppmärksammade försakingring inom de svenska malmbolagens belgiska dotterbolag, som nu blivit känd, kommer att medföra indirekta förluster för statsverket. Enligt uppgifter från ansvarigt håll inom malmbolagen kan dessa förluster beräknas uppgå till minst 7 miljoner kronor.

Under åberopande av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet rikta följande frågor:

1. Var den förlust, som indirekt måste uppstå för statsverket genom det brottsliga förfarandet i malmbolagens belgiska försäljningsbolag, känd för statsrådet då propositionen avgavs till riksdagen angående anslag till inlösen av aktier i LKAB?

2. Om så var fallet, varför omfördelades inte denna omständighet i propositionen?

3. Om statsrådet först senare erhållit kunskap om försakingringen och dess statsfinansiella effekt, varför har då ej meddelande härom lämnats till vederbörande riksdagsutskott?

4. Finner ej statsrådet det inträffade vara skäl att ompröva frågan om rätt för riksdagens revisorer till insyn i aktiebolag där staten är ensamägare eller har ett alldeles dominerande ägandeintresse?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spørsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 13.33.

In fidem

K.-G. Lindelöw